

Prečišćeni tekst Pravilnika o jedinstvenim kriterijumima za utvrđivanje naknade nematerijalne i nekih vidova materijalne štete obuhvata sljedeće propise:

1. Pravilnik o jedinstvenim kriterijumima za utvrđivanje naknade nematerijalne i nekih vidova materijalne štete ("Službeni list Crne Gore", br. 084/17 od 15.12.2017),
2. Pravilnik o dopuni Pravilnika o jedinstvenim kriterijumima za utvrđivanje naknade nematerijalne i nekih vidova materijalne štete ("Službeni list Crne Gore", br. 017/18 od 20.03.2018), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

PRAVILNIK

O JEDINSTVENIM KRITERIJUMIMA ZA UTVRĐIVANJE NAKNADE NEMATERIJALNE I NEKIH VIDOVA MATERIJALNE ŠTETE

("Službeni list Crne Gore", br. 084/17 od 15.12.2017, 017/18 od 20.03.2018)

Član 1

Ovim pravilnikom uređuju se jedinstveni kriterijumi za utvrđivanje naknade za nematerijalnu i neke vidove materijalne štete.

Ovi kriterijumi primjenjuju se pri rješavanju zahtjeva za naknadu štete nastale u saobraćajnoj nezgodi na teritoriji Crne Gore.

Kriterijumi treba da omoguće da se, na što jednostavniji i jednak način, utvrđuje visina naknade za slučajeve koji su isti po posljedicama i strukturi.

Član 2

Osnov za traženje novčane naknade za nematerijalnu i za neke vidove materijalne štete može biti postojanje povrede tjelesnog integriteta lica, izražene u kontuzijama i nagnječenju nekog dijela tijela, oštećenju ili gubitku pojedinih djelova tijela, trajnom narušenju zdravlja ili smrti lica.

Iznosi naknada šteta, po svakom od osnova za naknadu, mogu biti odmjereni samo do visine iznosa utvrđenih po kriterijumima iz ovog pravilnika.

Ukupan iznos naknade po jednom štetnom događaju ne može biti veći od limita sume osiguranja propisane Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju (u daljem tekstu: Zakon), bez obzira da li se radi o jednom ili više zahtjeva.

Ukoliko ukupan iznos naknada (ukupno pokriće) po svim zahtjevima prelazi sumu osiguranja određenu Zakonom, sve naknade se srazmjerno umanjuju, zavisno od odnosa ukupnih naknada i sume osiguranja po štetnom događaju.

I NEMATERIJALNE ŠTETE

Vidovi nematerijalne štete

Član 3

Vidovi nematerijalne štete za koju povrijeđeni, odnosno oštećeni, može tražiti naknadu od prouzrokovala te štete, shodno čl. 207 i 208 Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list CG" br. 47/08, u daljem tekstu: ZOO) su:

- fizički bolovi zbog zadobijenih tjelesnih povreda;
- pretrpljeni strah doživljen u momentu nastupanja saobraćajne nezgode, odnosno od mogućih posljedica zadobijenih povreda;
- duševni bolovi zbog umanjenja opšte životne aktivnosti;
- duševni bolovi zbog narušavanja spoljašnjeg izgleda - naruženosti povrijeđenog;
- duševni bolovi zbog naročito teškog invaliditeta bliske osobe (bračni drug, roditelji, djeca) i
- duševni bolovi zbog smrti bliskog lica (djeca, roditelji i bračni drug, braća i sestre ako su u vrijeme nastupanja nezgode živjeli u trajnijoj zajednici života).

Član 4

Određivanje novčane naknade za vidove nematerijalne štete iz čl. 3 ovog pravilnika treba da omogućiti povrijeđenom, odnosno oštećenom, da pribavi za sebe izvjesno zadovoljenje, kako bi u svoj svakodnevni život unio elemente prijatnosti i radosti, kao protivtežu pretrpljenom fizičkom i duševnom bolu.

Pri određivanju novčane naknade za vidove nematerijalne štete treba imati u vidu prirodu štete koju povrijeđeni, odnosno oštećeni, trpi, kao i cilj koji se naknadom želi postići, kako se istom ne bi pogodovalo težnjama, koje sa njenom prirodom i društvenom svrhom nijesu spojive.

Dodijeljena naknada treba da bude adekvatna šteti koju je povrijeđeni odnosno oštećeni, pretrpio, koju trpi i koju će trpjeti ubuduće, usljed povrede ili gubitka nekog od njegovih nematerijalnih dobara.

Visina novčane naknade treba da se odredi tako da povrijeđenom, odnosno oštećenom obezbijedi zadovoljenje kojim će biti u stanju da kompenzira nematerijalno dobro kojeg je lišen.

Prilikom određivanja visine naknade oštećenima, ukupan iznos naknade ne može preći limit, odnosno sumu osiguranja utvrđenu odgovarajućim odredbama Zakona, zavisno od toga kojom je vrstom vozila pričinjena šteta, i da li se radi o povredama lica ili o oštećenju stvari.

Naknada za fizičke bolove

Član 5

- Za pretrpljene i buduće fizičke bolove određuje se naknada do 1/2 iznosa opredijeljenog na ime ukupnog procenta umanjenja životne aktivnosti.
- U slučaju kada nema trajnog umanjenja životne aktivnosti, naknada se određuje u visini do 400,00 €, za ovaj vid štete.

Naknada za pretrpljeni strah

Član 6

- Za pretrpljeni i budući strah određuje se naknada do 1/3 iznosa opredijeljenog na ime ukupnog procenta umanjenja životne aktivnosti.
- U slučaju kada nema trajnog umanjenja životne aktivnosti, naknada se određuje u visini do 300,00 € za ovaj vid štete.

Naknada za duševne bolove zbog umanjenja opšte životne aktivnosti

Član 7

Duševni bolovi zbog umanjenja opšte životne aktivnosti, usljed zadobijenih povreda u saobraćajnoj nezgodi, odražavaju stanje u duševnoj (psihičkoj) ravnoteži povrijeđenog, zbog ograničavanja ili onemogućavanja obavljanja do tada obavljanih životnih aktivnosti, odnosno aktivnosti za koje se sa sigurnošću može pretpostaviti da bi ih obavljao u budućnosti da nije došlo do povređivanja.

Naknada za duševne bolove, zbog umanjenja opštih životnih aktivnosti, koje je povrijeđeni pretrpio, koje trpi i koje će trpjeti ubuduće, ima karakter novčanog zadovoljenja za patnje koje se ispoljavaju u pojačanim fizičkim naporima pri obavljanju osnovnih uobičajenih životnih aktivnosti i u uskraćivanju izvjesnih zadovoljstava i radosti kojih je usljed zadobijenih povreda lišen, a za koje se sa sigurnošću može pretpostaviti da bi ih povrijeđeni obavljao u budućnosti.

Visina naknade iz stava 2 ovog člana zavisi od vrste povrede, dijela tijela koji je bio izložen povređivanju, godina starosti povrijeđenog i procenta umanjenja opšte životne aktivnosti (invaliditeta).

Procenat umanjenja opšte životne aktivnosti (invaliditeta) određuje ljekar-cenzor, odnosno ljekarska komisija angažovana od strane društva za osiguranje, na osnovu uvida u medicinsku dokumentaciju i neposrednog pregleda oštećenog, u skladu sa Pravilnikom o određivanju procenta trajnog gubitka opšte radne sposobnosti (invaliditeta), odnosno umanjenja opšte životne aktivnosti kao posljedice nesrećnog slučaja (nezgode).

Visina naknade određuje se tako da se za svaki procenat umanjenja životne aktivnosti, zavisno od godina života povrijeđenog, daje:

- 1) do 30 godina starosti: 280,00 €;
- 2) od 30 do 40 godina starosti: 270,00 €;
- 3) preko 40 godina starosti: 250,00 €;

Iznos određene naknade za duševne bolove zbog umanjenja opšte životne aktivnosti umanjuje se za iznos naknade koju povrijeđeni prima i koju će ubuduće primati u vidu invalidnine za tjelesno oštećenje u kapitaliziranom iznosu, za očekivani period života od Fonda PIO ili neke srodne institucije ili društva.

Naknada za duševne bolove zbog naruženosti

Član 8

Za pretrpljene i buduće duševne bolove zbog naruženosti određuje se naknada do 1/4 iznosa opredijeljenog na ime procenta umanjena životne aktivnosti.

U slučaju kada nema trajnog umanjena životne aktivnosti, naknada se određuje u visini do 300,00 € za ovaj vid štete.

Naknada za duševne bolove zbog smrti ili naročito teškog invaliditeta bliskog lica

Član 9

Duševni bol zbog smrti ili naročito teškog invaliditeta bliskog lica je subjektivno osjećanje podnosioca zahtjeva, koje se manifestuje kao poremećaj psihičkog stanja, patnja, tuga i bol, ili je izvjesno da će takva osjećanja ili poremećaji nastupiti u budućnosti zbog saznanja za smrt, odnosno naročito teški invaliditet bliskog lica, što pritiska psihu podnosioca zahtjeva. Kod maloljetnih lica ovi duševni bolovi manifestuju se i u vidu gubitka roditeljske ljubavi, njege i pažnje, koju bi roditelj pružao da je živ, odnosno da nije težak invalid, što dijete zbog svog uzrasta nije moglo osjetiti, ali je izvjesno da hoće tokom odrastanja.

Pravo na naknadu za slučaj smrti bliskog lica pripada roditeljima, djeci, bračnom drugu, braći i sestrama pod uslovom da je postojala u vrijeme smrti trajnija zajednica života, odnosno, u slučaju naročito teškog invaliditeta, roditeljima, bračnom drugu i djeci, ako se neposredno staraju o tom licu.

Naknada se priznaje i vanbračnom drugu pod uslovom da je postojala trajna zajednica života u vrijeme smrti odnosno nastupanja invaliditeta bliskog lica.

U zavisnosti od slučaja i emocionalne veze, naknada se određuje na sljedeći način:

- 1) maloljetnom djetetu zbog smrti oba roditelja: 22.000 EUR
- 2) maloljetnom djetetu zbog smrti jednog roditelja: 11.000 EUR
- 3) punoljetnom djetetu zbog smrti jednog roditelja: 8.500 EUR
- 4) punoljetnom djetetu zbog smrti oba roditelja: 16.000 EUR
- 5) roditelju zbog smrti djeteta jedinca - jedinice: 14.000 EUR
- 6) roditelju zbog smrti jednog djeteta ili više djece do 30 godina života, po jednom djetetu: 12.000 EUR
- 7) roditelju zbog smrti jednog djeteta ili više djece preko 30 godina života, po jednom djetetu: 10.000 EUR
- 8) bratu ili sestri za smrt brata ili sestre: 7.000 EUR
- 9) bračnom i vanbračnom drugu za smrt bračnog ili vanbračnog druga: 8.000 EUR
- 10) roditeljima zbog gubitka ploda, zavisno od starosti ploda
 - majci 3.000-5.000 EUR
 - ocu 2.000-4.000 EUR
- 11) roditeljima, djeci i bračnom drugu za naročito težak invaliditet bliskog lica 5.000 EUR

Naknada imovinske - materijalne štete

Član 10

Naknada imovinske - materijalne štete u slučaju povrede ili smrti lica, određena je čl. 192 ZOO i sastoji se u uspostavljanju stanja koje je bilo prije nastanka štete u imovini povrijeđenog, odnosno oštećenog ili bliskog lica.

Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće ili nije nužno, određiće se novčani iznos na ime naknade nastale štete.

Pod materijalnom štetom u slučaju povrede ili smrti nekog lica podrazumijeva se sva šteta koju je zbog povrede (troškovi liječenja, izgubljena zarada i dr.), imalo to lice, odnosno bliski srodnik zbog smrti srodnika.

Vidovi materijalne štete koji se najčešće javljaju su:

- 1) troškovi liječenja;
- 2) troškovi rehabilitacije (banjsko liječenje), kada su neophodni radi poboljšanja zdravstvenog stanja, odnosno smanjenja umanjena opšte radne sposobnosti odnosno životne aktivnosti, po ocjeni ljekara-cenzora društva za osiguranje, zasnovanoj na izvornoj medicinskoj dokumentaciji i neposrednom pregledu;
- 3) naknada tuđe njege i pomoći;

- 4) izgubljena zarada zbog privremene nesposobnosti za rad ili razlika između zarade koju bi imao, i penzije zbog odlaska u invalidsku penziju, kao posljedicu zadobijenih povreda;
- 5) novčana davanja u vidu rente za izdržavanje lica, ukoliko dođe do smrti usljed saobraćajne nezgode;
- 6) troškovi sahrane;
- 7) troškovi izrade nadgrobnog spomenika;
- 8) naknada za oštećene stvari lične upotrebe (odjeće i sl.).

Troškovi liječenja i rehabilitacije

Član 11

Troškovi liječenja i rehabilitacije obuhvataju sve nužne i razumne troškove liječenja lica povrijeđenog u saobraćajnoj nezgodi, u skladu sa odredbama čl. 200 ZOO, sa ciljem saniranja zdravstvenog stanja tog lica, ukoliko nijesu pokriveni nekim od vidova obavezne ili dobrovoljne zdravstvene zaštite, o čemu se povrijeđeni mora pismeno izjasniti prije ostvarenja naknade, zbog mogućih zahtjeva trećih lica.

Troškovi iz stava 1 ovog člana naknađuju se na osnovu validnih računa zdravstvene ustanove u zemlji u kojoj je obavljeno liječenje, ukoliko su opravdano učinjeni imajući u vidu prirodu zadobijenih povreda, o čemu mišljenje daje ljekar-cenzor odnosno ljekarska komisija.

Naknada se određuje i za troškove rehabilitacije, odnosno banjanskog liječenja, kada to proističe kao neophodno iz izvorne medicinske dokumentacije u cilju smanjenja umanjena opšte radne sposobnosti, odnosno životne aktivnosti, o čemu se mora izjasniti ljekar-cenzor, ukoliko ih povrijeđeni ne ostvaruje po nekom drugom osnovu, o čemu se mora pismeno izjasniti i priložiti validni račun o plaćanju tih troškova.

Naknada za tuđu pomoć i njegu

Član 12

Pojam tuđe pomoći i njege iz ovog pravilnika određuje se u skladu sa propisima iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno propisima o zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti.

Pod tuđom pomoći i njegom, u smislu ovog pravilnika, podrazumijevaju se usluge pružene povrijeđenom fizičkom licu koje mu omogućavaju zadovoljavanje najosnovnijih bioloških potreba, kao što su: uzimanje hrane, oblačenje i svlačenje, lična higijena, vršenje redovnih fizioloških potreba, kretanje sa pomagalima ili bez njih, ukoliko te potrebe ne može da zadovolji sam usljed potpune ili djelimične onesposobljenosti.

Potrebu za tuđom pomoći i njegom utvrđuje ljekar - cenzor na osnovu izvorne medicinske dokumentacije, ukoliko je u njoj to naznačeno.

Naknada za tuđu pomoć i njegu utvrđuje se na osnovu vremena trajanja i obima iste, i to:

- 1) za djelimičnu privremenu tuđu pomoć i njegu - kada je oštećenom potrebna tuđa pomoć djelimično, za zadovoljavanje dijela životnih potreba i to povremeno, iznos naknade se utvrđuje saglasno zaradama za pružanje takvih usluga u konkretnoj sredini, ali nikako u iznosu većem od naknade koja se, za iste usluge, može ostvariti po propisima o zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti ili propisima penzijskog i invalidskog osiguranja.
- 2) za djelimičnu trajnu tuđu pomoć i njegu - ova naknada se utvrđuje saglasno obimu tuđe pomoći koja se mora ukazivati oštećenom, kao i ostalim elementima kojima se utvrđuje vrijednost tuđeg rada, odnosno zarade za pomoć koja se koristi.
- 3) za potpunu privremenu tuđu pomoć i njegu - naknada se utvrđuje u visini iznosa koji, u ovakvim situacijama, isplaćuje Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje. U drugim situacijama, iznos dnevne naknade za tuđu pomoć određuje se kao iznos naknade za poslove pružanja pomoći u kući, u visini naknade za te vrste usluga u konkretnoj sredini, pri čemu taj iznos utvrđuje aktuar na osnovu mjerodavnih statističkih pokazatelja u vrijeme nastupanja potrebe za tuđu pomoć ili njegu.
- 4) za potpunu trajnu tuđu pomoć i njegu - kada se radi o potpunoj trajnoj pomoći, naročito kod teških oblika invalidnosti, naknada se određuje u iznosu prosječne mjesečne zarade zdravstvenog radnika odgovarajuće struke. Ova naknada priznaje se samo ukoliko je povrijeđeni nije ostvario po nekom drugom osnovu, o čemu mora da se pismeno izjasni prije odobravanja iste. Visinu naknade određuje aktuar.

U svim slučajevima iz stava 4 ovog člana mora se uračunati naknada koja se povrijeđenom uplaćuje za ovaj vid štete po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja ili po propisima o zdravstvenoj ili socijalnoj zaštiti ili po nekom sličnom osnovu, i za iznos te naknade umanjuje se naknada koja se odobrava.

Visina potpune naknade za tuđu pomoć i njegu ne može preći visinu prosječne zarade lica medicinske struke

koja obavljaju ovu vrstu poslova, pri čemu potrebu za ovom vrstom naknade utvrđuje ljekar-cenzor, a visinu i kapitalizirani iznos, kada to okolnosti slučaja zahtijevaju, aktuar.

Novčana naknada u vidu rente i naknada izgubljene zarade

Član 13

Novčana naknada u vidu rente se određuje i isplaćuje licu koje je poginulo u saobraćajnoj nezgodi izdržavao ili redovno pomagao, ili onima koji su, po odredbama čl. 195 i 201 ZOO, imali pravo da zahtijevaju izdržavanje od poginulog.

Visina novčane naknade u vidu rente odmjerava se u svakom konkretnom slučaju i ne može biti veća od onoga što bi oštećeni dobijao od poginulog.

U određenim slučajevima pravo na rentu ima i povrijeđeni, ako, zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad, gubi zaradu ili dio zarade ili je mogućnost njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništena ili smanjena, u skladu sa odredbama čl. 202 ZOO.

Visina naknade u vidu rente zbog trajnog umanjenja zarade, određuje se na osnovu visine zarade koju je ostvarivao poginulo, odnosno povrijeđeni, u periodu prije povrjeđivanja i za koju se može sa sigurnošću pretpostaviti da bi je ostvarivao i ubuduće, kao i iznosa doprinosa koji je davao za izdržavanje izdržavanog lica, odnosno kod isplate rente povrijeđenom, razlike do pune zarade.

Iznos naknade u vidu rente određuje aktuar, pri čemu mora biti određena i u mjesečnom iznosu, za buduća davanja, i u kapitaliziranom iznosu, prema očekivanom vremenu trajanja uplate rente, radi određivanja ukupne naknade štete oštećenim licima.

Troškovi sahrane

Član 14

Lice koje prouzrokuje smrt drugog lica dužno je, shodno čl. 200 ZOO, nadoknaditi uobičajene troškove sahrane.

Pod uobičajenim troškovima sahrane, u skladu sa ustanovljenom praksom, smatraju se troškovi koji su neophodni da bi se lice sahranilo, shodno običajima mjesta u kome se sahrana obavlja, kao i materijalnim prilikama lica koja obavljaju sahranu.

Uobičajeni troškovi obuhvataju: troškove transporta, troškove za sanduk, pokrov, odnosno za opremanje pokojnika, troškove ukopa i ostale nužne izdatke (vijenci, oglasi, dr.) i crninu bliskih lica (roditelji, djeca i bračni drug).

Naknada se određuje u visini učinjenih troškova po validnim računima za svaki vid troška, koje, uz zahtjev, prilaže lice koje je izmirilo troškove sahrane.

Naknada po ovom osnovu, osim crnine, ne može da iznosi više od 2.000 EUR za sahranu jednog lica.

Na ime crnine može se odobriti naknada u iznosu od 200 EUR-a po jednom licu.

Po osnovu osiguranja za štete pričinjene trećim licima i osiguravač ima obavezu da naknadi ove troškove, pored ostalih vidova naknade.

Naknada za nadgrobni spomenik

Član 15

Naknada za nadgrobni spomenik bliskom licu poginulog određuje se kada dostavi račun ovlašćene zanatske radnje, iz koga se nesumnjivo vidi da je nadgrobni spomenik izgrađen, i sliku izgrađenog spomenika, ili kada dostavi ugovor (zaključnicu) o izgradnji spomenika sa urađenom skicom, iz koje se nesumnjivo može zaključiti da je nadgrobni spomenik naručen i da je u izgradnji.

Naknada za spomenik određuje se u visini prosječne cijene nadgrobnog spomenika u mjestu gdje se spomenik podiže, ali najviše do iznosa od 4.000 EUR.

Naknada za oštećene stvari lične upotrebe

Član 16

Naknada štete za oštećene stvari lične upotrebe (odjeće i sl.) određuje se oštećenom kada za to pruži dokaze ili se to sa punom pouzdanošću može prihvatiti, imajući u vidu okolnosti u kojima je došlo do nezgode, a u skladu sa čl. 192 ZOO.

Naknada štete za oštećene odjevne predmete određuje se po cijeni isto takvih odjevnih predmeta na dan naknade štete, umanjenoj za 50%.

Iznos štete se utvrđuje na osnovu procjene svih okolnosti u kojima je nastupilo oštećenje stvari, kao što su: godišnja doba, pol, profesija, socijalno stanje, kao i drugih okolnosti konkretnog slučaja.

Ukoliko nije moguće izvršiti uvid u odjevne predmete, a na osnovu pruženih dokaza nesumnjivo je utvrđeno da je nastupila šteta, čiji se iznos ne može sa sigurnošću utvrditi, oštećenom će se bez uvida u odjevne predmete priznati šteta u paušalnom iznosu, ali ne više od 100 EUR za stvari ljetnje, odnosno 300 EUR za stvari zimske garderobe.

Ukoliko se ostvari uvid u odjevne predmete oštećenom će se priznati stvarna šteta.

Naknada advokatskih usluga

Član 17

Ukoliko se utvrdi osnovanost zahtjeva za naknadu štete, oštećenom koji koristi usluge advokata može se odobriti naknada na ime advokatskih troškova u visini do 150,00 € po jednom postavljenom zahtjevu, odnosno do 250,00 € za dva ili više zahtjeva istaknutih u zajedničkom zahtjevu.

Naknada troškova se izmiruje advokatu angažovanom u ostvarivanju zahtjeva, zavisno od njegovog doprinosa odnosno učešća u odlučivanju po zahtjevu.

Izmjene i dopune pravilnika

Član 18

Izmjene i dopune ovog pravilnika vrše se na isti način kao i njegovo donošenje.

Član 19

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika, prestaje da važi Pravilnik o jedinstvenim kriterijumima za utvrđivanje naknade nematerijalne i nekih vidova materijalne štete, objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 35/09.

Stupanje na snagu

Član 20

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Na osnovu člana 177 Zakona o osiguranju ("Službeni list RCG" br. 78/06 i 19/07) a u vezi sa članom 8 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Službeni list RCG" br. 46/07) na predlog Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore, Savjet Agencije za nadzor osiguranja, na XXVIII sjednici održanoj 27. 05. 2009. godine, utvrdio je

PRAVILNIK
O ODREĐIVANJU PROCENTA TRAJNOG GUBITKA OPŠTE RADNE SPOSOBNOSTI
(INVALIDITETA) ODNOSNO UMANJENJA OPŠTE ŽIVOTNE AKTIVNOSTI FIZIČKIH LICA
KAO POSLJEDICE POVREĐIVANJA U SAOBRAĆAJNOJ NEZGODI

Osnovne odredbe

Član 1

Ovim pravilnikom uređuje se način utvrđivanja procenta trajnog gubitka opšte radne sposobnosti (invaliditet) odnosno umanjenja opšte životne aktivnosti, zavisno od toga koji je dio tijela fizičkog lica bio izložen povredama i koje su trajne posljedice povređivanja.

Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se za utvrđivanje visine naknade štete od posljedica povreda zadobijenih u saobraćajnoj nezgodi, po osnovu osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih i priključnih vozila, vazdušnih letjelica i plovnih objekata, od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima

Iznos naknade nematerijalne štete za povrijeđeno fizičko lice u saobraćajnoj nezgodi određuje se na osnovu procenta invaliditeta, odnosno umanjenja opšte životne aktivnosti, utvrđenog po odredbama ovog pravilnika

Procenat invaliditeta određuje se nakon završenog liječenja, kada je kod povrijeđenog lica, u odnosu na pretrpljene povrede i nastale posljedice nastupilo stanje za koje se, prema ljekarskom predviđanju, ne može očekivati da će se poboljšati ili pogoršati, a najkasnije do isteka tri godine od dana nastanka nesrećnog slučaja.

Član 2

Kod višestrukih povreda pojedinih djelova tijela (udova, kičme ili organa), ukupni procenat invaliditeta na određenom dijelu tijela (udu, kičmi ili organu) određuje se tako što se, za najveću posledicu oštećenja uzima puni procenat predviđen ovim pravilnikom za obim oštećenja tog dijela tijela odnosno organa, a od slijedećeg najvećeg oštećenja uzima se 1/2 procenta predviđenog ovim pravilnikom, zatim 1/4 pa 1/8 i tako redom.

Ukupan procenat iz stava 1 ovog člana ne može preći procenat određen ovim pravilnikom za potpuni gubitak tog dijela tijela, odnosno organa.

Član 3

Procenti oštećenja prstiju sabiraju se bez primjene odredbi iz čl. 2 ovog pravilnika uz obavezno komparativno mjerenje artrometrom.

Procenti invaliditeta utvrđeni za različite posljedice na jednom zglobu gornjih i donjih ekstremiteta takođe se ne sabiraju, a konačan procenat gubitka radne odnosno životne aktivnosti određuje se tako što se uzima najveći procenat utvrđen za određeni vid oštećenja.

Ukoliko se radi o povredi koljena primjenjuju se odredbe iz čl. 2 ovog pravilnika, ali tako da ukupan zbir procenata za određeno oštećenje ne može preći procenat od 30%.

Član 4

Kod utvrđivanja posljedica od zadobijenih povreda, za jednu posledicu na istim organima ili ekstremitetima primjenjuje se samo jedna tačka, i to ona koja za takvu povredu opredjeljuje najveći procenat.

U slučaju gubitka više djelova tijela ili organa pri jednom povređivanju u saobraćajnoj nesreći, ukupni procenti za svaki dio tijela ili organ sabiraju se, s tim da ukupan iznos procenata ne može preći 100 % gubitka opšte radne sposobnosti, odnosno životne aktivnosti.

Kada je opšta radna sposobnost odnosno životna aktivnost, kod povrijeđenog lica bila trajno umanjena prije nastanka povrede u saobraćajnoj nezgodi, procenat gubitka opšte radne sposobnosti odnosno životne aktivnosti određuje se prema novonastalim posljedicama povređivanja, nezavisno od ranijih, izuzev ako su:

- 1) zadobijene povrede prouzrokovale povećanje dotadašnjeg invaliditeta - procenat gubitka utvrđuje se kao razlika između ukupnog procenta koji je uslovlila nova povreda i procenta koji bi povrijeđenom pripadao za raniju povredu;
- 2) zadobijene povrede izazvale gubitak ili povređivanje dijela tijela ili nekog organa koji je već bio povrijeđen - procenat se utvrđuje samo za obim novih posljedica;
- 3) kvalifikacijom posljedica povređivanja predviđeni različiti procenti gubitka opšte radne sposobnosti (razgraničeni oznakama: a,b,c ili d) - ljekar –cenzor društva za osiguranje, u skladu sa načelima medicinske struke, određuje koji procenat gubitka iz te tačke opredeljuju posljedice povređivanja.
- 4) kvalifikacijom posljedica povređivanja predviđeni procenti u određenom rasponu - ljekar-cenzor društva za osiguranje, u skladu sa načelima medicinske struke, određuje iznos procenta.

Prilikom određivanja procenta trajnog gubitka opšte radne sposobnosti odnosno opšte životne aktivnosti ne uzimaju se u obzir subjektivne tegobe u smislu smanjenja motorne mišićne snage, bolova i otoka na mjestu povrede, kao ni socijalni položaj ili zanimanje (profesionalna sposobnost) povrijeđenog.

Posebne odredbe

Član 5

Procenti gubitka opšte radne sposobnosti odnosno opšte životne aktivnosti utvrđuje ljekar-cenzor društva za osiguranje.

Procenat iz stava 1 ovog člana utvrđuje se na osnovu originalne medicinske dokumentacije koju povrijeđeni dostavlja, uz zahtjev po završetku liječenja od zadobijenih povreda u saobraćajnoj nezgodi, upoređivanjem konstatovanih posljedica iz dokumentacije sa odgovarajućom kvalifikacijom iz ovog pravilnika.

Kada se ocijeni neophodnim radi utvrđivanja objektivnog procenta gubitka, vrši se i neposredni pregled povrijeđenog, dok je kod teških povreda pregled obavezan.

Kvalifikacije posljedica povređivanja i procenti određeni zavisno od toga, razvrstane su po grupama označenim rimskim brojevima i nazivima dijela tijela odnosno organa, a u okviru njih, kvalifikacije posljedica povreda po tačkama označene arapskim brojevima u neprekidnom nizu kao što slijedi:

I GLAVA

1. Difuzna oštećenja mozga sa klinički utvrđenom slikom dekortikacije, odnosno decerebracije:
 - hemiplegija inveteriranog tipa sa afazijom i agnozijom;
 - demencija (Korsakovljev sindrom);
 - obostrani Parkinsonov sindrom sa izraženim rigorom;
 - kompletna - hemiplegija, paraplegija, triplegija, tetraplegija;
 - epilepsija sa demencijom i psihičkom deterioracijom;
 - psihoza iza organske povrede mozga 100%
2. Oštećenje mozga sa klinički utvrđenom slikom:
 - hemipareza sa jako izraženim spasticitetom;
 - ekstrapiramidalna simptomatologija (nemogućnost koordinacije pokreta ili postojanje grubih nehlotičnih pokreta);
 - pseudobulbarna paraliza sa prisilnim plačem ili smijehom;
 - oštećenje malog mozga sa izraženim poremećajima ravnoteže, hoda i koordinacije pokreta 90%
3. Pseudobulbarni sindrom 80%
4. Epilepsija sa učestalim napadima i karakternim promjenama ličnosti, bolnički evidentiranim, nakon bolničkog liječenja sa odgovarajućim ispitivanjima 70%
5. Žarišna oštećenja mozga sa bolnički evidentiranim posljedicama psihoorganskog sindroma, sa nalazom psihijatra i psihologa nakon bolničkog liječenja sa odgovarajućim ispitivanjima:
 - a) lakom stepenu do 40%
 - b) u srednjem stepenu 50%
 - c) u jakom stepenu 60%
6. Hemipareza ili disfazija:
 - a) u lakom stepenu do 30%
 - b) u srednjem stepenu 40%
 - c) u jakom stepenu 50%
7. Oštećenje malog mozga sa adiadohokinezom i asinergijom 40%
8. Epilepsija sa rijetkim napadima:
 - a) bez napada uz redovnu medikaciju 20%
 - b) sa rijetkim napadima uz medikaciju 30%
9. Kontuzione povrede mozga:
 - a) postkontuzioni sindrom uz postojanje objektivnog neurološkog nalaza poslije bolnički utvrđene kontuzije mozga 20%
 - b) operisani intracerebralni hematom bez neurološkog ispada 20%
10. Stanje poslije trepanacije svoda lobanje ili loma baze lobanje ili svoda lobanje, rentgenološki verifikovano 10%

11. Postkomocioni sindrom poslije bolnički ili ambulantno utvrđenog potresa mozga bez postojanja objektivnog neurološkog nalaza sa izvornom medicinskom dokumentacijom dobivenom u roku od 24 časa nakon povrede 5%
12. Gubitak vlasišta:
- a) trećina površine vlasišta 5%
 - b) polovina površine vlasišta 15%
 - c) čitavo vlasište 30%

Posebni uslovi:

1. Za potrese mozga koji nijesu bolnički ili ambulantno utvrđeni u roku od 24 časa nakon povrede, ne priznaje se invaliditet.
2. Sve forme epilepsije moraju biti bolnički utvrđene uz primjenu savremenih dijagnostičkih metoda.
3. Kod različitih posljedica povrede mozga usljed jednog nesrećnog slučaja procenti se za invaliditet ne sabiraju, već se procenat određuje samo po tački koja je najpovoljnija za osiguranika.
4. Trajni invaliditet za sve slučajeve koji potpadaju pod tačke 1 do 10, određuje se najranije 10 mjeseci poslije povrede.

II OČI

13. Potpuni gubitak vida na oba oka 100%
14. Potpuni gubitak vida na jedno oko 33%
15. Oslabljenje vida jednog oka:
- za svaku desetinu smanjenja 3,30%
16. U slučaju da je na drugom oku vid oslabljen za više od tri desetine, za svaku desetinu smanjenja vida povrijeđenog oka određuje se 6,60%
17. Diplopija kao trajna i ireparabilna posljedica povrede oka:
- a) eksterna oftalmoplegija 10%
 - b) totalna oftalmoplegija 20%
18. Gubitak očnog sočiva:
- a) afakija jednostrana 20%
 - b) afakija obostrana 30%
19. Djelimična oštećenja mrežnjače i staklastog tijela:
- a) djelimični ispad vidnog polja, kao posljedica posttraumatske ablacije retine 5%
 - b) opacitates corporis vitrei, kao posljedica traumatskog krvarenja u staklastom tijelu oka 5%
20. Midrijaza kao posljedica direktne traume oka 5%
21. Nepotpuna unutarnja oftamolplegija 10%
22. Povrede suznog aparata i očnih kapaka:
- a) Epifora 5%
 - b) Entropium, ektropium 5%
 - c) Ptoza kapka 5%
23. Koncentrično suženje vidnog polja na preostalom oku:
- a) do 60 stepeni 10%
 - b) do 40 stepeni 30%
 - c) do 20 stepeni 50%
 - d) do 5 stepeni 60%

24. Jednostrano koncentrično suženje vidnog polja:
- a) do 50 stepeni 5%
 - b) do 30 stepeni 15%
 - c) do 5 stepeni 30%
25. Homonimna hemianopsija 30%

Posebni uslovi:

1. Invaliditet se nakon ablacije retine određuje po tačkama 15, 16 i 19
2. Povreda očne jabučice koja je uzrokovala ablaciju retine mora biti bolnički dijagnostifikovana.
3. Ocjena oštećenja oka vrši se po završenom liječenju izuzev po tačkama 17 i 21 za koje minimalni rok iznosi godinu dana nakon povrede.

III UŠI

26. Potpuna gluvoća na oba uha sa urednom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa 40%
27. Potpuna gluvoća na oba uha sa ugaslom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa 60%
28. Oslabljen vestibularni organ sa urednim sluhom 5%
29. Potpuna gluvoća na jednom uhu sa urednom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa 15%
30. Potpuna gluvoća na jednom uhu sa ugaslom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa na tom uhu 20%
31. Obostrana naglupost sa urednom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa obostrano: ukupni gubitak sluha po Fowler-Sabine:
- a) 20-30% 5%
 - b) 31-60% 10%
 - c) 61-85% 20%
32. Obostrana naglupost sa ugaslom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa: ukupni gubitak sluha po Fowler-Sabine:
- a) 20-30% 10%
 - b) 31-60% 20%
 - c) 61-85% 30%
33. Jednostrana teška naglupost sa urednom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa: gubitak sluha na nivou 90-95 decibela 10%
34. Jednostrana teška naglupost sa ugaslom kaloričnom reakcijom vestibularnog organa: gubitak sluha na nivou 90-95 decibela 12,5%
35. Povrede ušne školjke:
- a) djelimičan gubitak ili djelimična deformacija 5%
 - b) potpuni gubitak ili potpuna deformacija 10%

Posebni uslovi:

1. Za sve slučajeve iz ove glave određuje se invaliditet poslije završenog liječenja, ali ne ranije od 6 mjeseci nakon povrede, izuzev tačke 35 koja se cijeni po završenom liječenju.

IV LICE

36. Ozbiljno deformirajuća oštećenja na licu praćena funkcionalnim smijetnjama i/ili posttraumatski deformiteti kostiju lica:

a) u lakom stepenu	5%
b) u srednjem stepenu	10%
c) u jakom stepenu	25%

Posebni uslovi:

1. Za kozmetičke i estetske ožiljke na licu ne određuje se invaliditet.

37. Ograničeno otvaranje usta:

a) razmak gornjih i donjih zuba-do 4cm	5%
b) razmak gornjih i donjih zuba-do 3cm	15%
c) razmak gornjih i donjih zuba-do 1,5 cm	30%

38. Defekti na čeljusnim kostima, na jeziku ili nepcu sa funkcionalnim smetnjama:

a) u lakom stepenu	10%
b) u srednjem stepenu	20%
c) u jakom stepenu	30%

Posebni uslovi:

1. Za slučajeve po tačkama 36, 37. i 38. invaliditet se određuje poslije završenog liječenja, ali ne ranije od 6 mjeseci poslije povrede.

39. Gubitak stalnih zuba:

- do 16 za svaki zub	1%
- od 17 ili više, za svaki zub	1,5%

40. Pareza facijalnog živca poslije frakture slepoočne kosti ili povrede odgovarajuće parotidne regije:

a) u lakom stepenu	5%
b) u srednjem stepenu	10%
c) u jakom stepenu sa kontrakturom i tikom mimičke muskulature	20%
d) paraliza facijalnog živca	30%

Posebni uslovi:

1. Invaliditet po tački 40. određuje se posle završenog liječenja, ali ne ranije od 1 godine poslije povrede.

V NOS

41. Povrede nosa:

a) djelimičan gubitak nosa	do 15%
b) gubitak čitavog nosa	30%

42. Anosmia kao posljedica verifikovane frakture gornjeg unutarnjeg dijela nosnog skeleta

5%

43. Promjena oblika piramide nosa:

a) u lakom stepenu do	5%
b) u srednjem stepenu	10%
c) u jakom stepenu	15%

44. Otežano disanje usljed frakture nosnog saptuma koja je utvrđena klinički i rentgenološki neposredno poslije povrede

5%

VI DUŠNIK I JEDNJAK

45. Povrede dušnika:
- a) stanje poslije traheotomije kod vitalnih indikacija nakon povreda 5%
 - b) stenoza dušnika poslije povrede grkljana i početnog dijela dušnika 10%
46. Stenoza dušnika radi koje se mora trajno nositi kanila 60%
47. Trajna organska promuklost zbog povrede:
- a) slabijeg intenziteta 5%
 - b) jačeg intenziteta 15%
48. Suženje jednjaka:
- a) u lakom stepenu 10%
 - b) u srednjem stepenu 20%
 - c) u jakom stepenu 30%
49. Potpuno suženje jednjaka sa trajnom gastrostomom 80%

VII GRUDNI KOŠ

50. Povrede rebara:
- a) prelom 2 rebara ako je zacijeljen sa dislokacijom ili prelom sternuma zacijeljen sa dislokacijom bez smanjenja plućne ventilacije restriktivnog tipa 5%
 - b) prelom 3 ili više rebara zacijeljen sa dislokacijom bez smanjenja plućne ventilacije restriktivnog tipa do 10%
51. Stanje nakon torakotomije do 10%
52. Oštećenje plućne funkcije restriktivnog tipa usljed loma rebara, penetrantnih povreda grudnog koša, posttraumatskih adhezija, hematotoraksa i pneumotoraksa:
- a) 20-30% smanjen vitalni kapacitet 15%
 - b) 31-50% smanjen vitalni kapacitet do 30%
 - c) za 51 % ili više smanjen vitalni kapacitet do 50%
53. Fistula nakon emfizema 15%
54. Hronični plućni apsces 20%

Posebni uslovi:

1. Kapacitet pluća određuje se ponovljenom spirometrijom, a po potrebi i detaljnom pulmološkom obradom i ergometrijom.
 2. Ako su stanja iz tač. 50., 51., 53. i 54. praćena poremećajem plućne funkcije restriktivnog tipa, onda se ne cijene po navedenim tačkama, već po tački 52.
 3. Po tačkama 52., 53., 54. cijene se i nakon završenog liječenja, ali ne ranije od jedne godine od dana povređivanja.
 4. Za prelom jednog rebra ne određuje se invaliditet.
55. Gubitak jedne dojke:
- a) do 50 godina života 10%
 - b) preko 50 godina života 5%
 - c) teško oštećenje dojke do 50 godina života 5%
56. Gubitak obje dojke:
- a) do 50 godina života 30%

b) preko 50 godina života	15%
c) teško oštećenje obe dojke do 50 godina života	10%
57. Posljedice penetrantnih povreda srca i velikih krvnih sudova grudnog koša:	
a) srce sa normalnim elektrokardiogramom	30%
b) sa promijenjenim elektrokardiogramom prema težini promjene	do 60%
c) krvni sudovi	15%
d) aneurizma aorte sa implantatom	40%

VIII KOŽA

58. Dubiji ožiljci na tijelu nakon opekotina ili povreda bez smetnji motiliteta a zahvataju:	
a) do 10% površine tijela	do 5%
b) do 20% površine tijela	do 10%
c) preko 20% površine tijela	15%
59. Duboki ožiljci na tijelu nakon opekotina ili povreda a zahvataju:	
a) do 10% površine tijela	do 10%
b) do 20% površine tijela	do 20%
c) preko 20% površine tijela	30%

Posebni uslovi:

1. Slučajevi iz tačke 58 i 59 izračunavaju se primjenom pravila devetke.
2. Dublji ožiljak nastaje nakon intermedijalne opekotine (II- B stepen) i/ili povrede sa manjim defektom kože.
3. Duboki ožiljak nastaje nakon duboke opekotine (III stepen) ili potkožne subdermale (IV stepen) i/ili većeg defekta kožnog pokrivača.
4. Za posljedice epidermalne opekotine (I stepen) i površine (IIA stepen) invaliditet se ne određuje.
5. Funkcionalne smetnje izazvane opekotinama ili povredama iz tačke 59 ocenjuju se i prema odgovarajućim tačkama Tabele.

IX TRBUŠNI ORGANI

60. Traumatska hernija verifikovana u bolnici neposredno poslije povrede, ako je istovremeno bila pored hernije verifikovana povreda mekih dijelova trbušnog zida u tom području	5%
61. Povrede dijafragme:	
a) stanje nakon prsnuća dijafragme u bolnici neposredno nakon povrede verifikovano i hirurški zbrinuto	20%
b) Dijafragmalna hernija-recidiv nakon hirurški zbrinute dijafragmalne traumatske kile	30%
62. Postoperativna hernija poslije laparotomije koja je rađena zbog povrede:	
a) lakši stepen	10%
b) teški stepen	20%
63. Operativni ožiljak ili ožiljci radi eksplorativne laparotomije	5%
64. Povreda crijeva ili jetre, slezine, želuca:	
a) sa šivenjem	15%
b) povreda crijeva ili želudca sa resekcijom	20%
c) povreda jetre sa resekcijom	30%
65. Gubitak slezine (splenectomy):	

a) do 20 godina starosti	25%
b) preko 20 godina starosti	15%
66. Povreda gušterače prema funkcionalnom oštećenju	do 20%
67. Anus praeternaturalis - trajni	50%
68. Sterkoralna fistula	30%
69. Incontinentio alvi trajna:	
a) djelimična	30%
b) potpuna	60%

X MOKRAĆNI ORGANI

70. Gubitak jednog bubrega uz normalnu funkciju drugog	30%
71. Gubitak jednog bubrega uz oštećenje funkcije drugog:	
a) do 30% oštećenja funkcije	40%
b) do 50% oštećenja funkcije	55%
c) preko 50% oštećenja funkcije	do 80%
72. Funkcionalna oštećenja jednog bubrega:	
a) do 30% oštećenja funkcije	10%
b) do 50% oštećenja funkcije	15%
c) preko 50% oštećenja funkcije	20%
73. Funkcionalna oštećenja oba bubrega:	
a) do 30% oštećenja funkcije	do 30%
b) do 50% oštećenja funkcije	45%
c) preko 50% oštećenja funkcije	60%
74. Poremećaj ispuštanja mokraće usljed povrede uretre graduirano po Charrieru:	
a) u lakom stepenu ispod 18 ch	10%
b) u srednjem stepenu ispod 14 ch	20%
c) u jakom stepenu ispod 6 ch	35%
75. Povreda mokraćnog mehura sa smanjenim kapacitetom za svaku 1/3 smanjenja kapaciteta	10%
76. Potpuna inkontinencija urina:	
a) kod muškaraca	40%
b) kod žena	50%
77. Urinarna fistula:	
a) uretralna	20%
b) perinealna i vaginalna	30%

XI GENITALNI ORGANI

78. Gubitak jednog testisa do 60 godina života	15%
79. Gubitak jednog testisa preko 60 godina života	5%
80. Gubitak oba testisa do 60 godina života	50%
81. Gubitak oba testisa preko 60 godina života	30%
82. Gubitak penisa do 60 godina života	50%
83. Gubitak penisa preko 60 godina života	30%
84. Deformacija penisa sa onemogućenom kohabitacijom do 60 godina života	50%
85. Deformacija penisa sa onemogućenom kohabitacijom preko 60 godina života	30%
86. Gubitak materice i jajnika do 55 godina života:	

a) gubitak materice	30%
b) za gubitak jednog jajnika	10%
c) za gubitak oba jajnika	30%
87. Gubitak materice i jajnika preko 55 godina života	
a) gubitak materice	10%
b) za gubitak svakog jajnika	5%
88. Oštećenja vulve i vagine koja onemogućavaju kohabitaciju do 60 godina života	50%
89. Oštećenja vulve i vagine koja onemogućavaju kohabitaciju preko 60 godina života	15%

XII KIČMENI STUB

90. Povreda kičmenog stuba sa trajnim oštećenjem kičmene moždine ili perifernih živaca (tetraplegija, paraplegija, triplegija), sa gubitkom kontrole defekcije i uriniranja	100%
91. Povreda kičmene moždine sa potpunom paralizom donjih ekstremiteta bez smetnje defekcije i uriniranja	80%
92. Povreda kičme sa trajnim oštećenjem kičmene moždine ili perifernih živaca (tetrapareza, tripareza) bez gubitka kontrole defekcije i uriniranja, verifikovana EMG-om:	
a) u lakom stepenu	do 40%
b) u srednjem stepenu	50%
c) u jakom stepenu	60%
93. Povreda kičmenog stuba sa parezom donjih ekstremiteta, verifikovana EMG-om:	
a) u lakom stepenu	do 30%
b) u srednjem stepenu	40%
c) u jakom stepenu	50%

Posebni uslovi:

- Oštećenja koja spadaju pod tačke 90 i 91 cijene se po utvrđivanju ireparabilnih neuroloških lezija, a za tačke 92 i 93 cijene se po završenom liječenju, ali ne ranije od 2 godine od dana povrijeđivanja.
94. Smanjena pokretljivost kičme kao posljedica preloma najmanje dva pršljena uz promjenu krivulje kičme (kifoza, gibus, skolioza):	
a) u lakom stepenu	do 20%
b) u srednjem stepenu	30%
c) jakom stepenu	40%
95. Smanjena pokretljivost kičme poslije povrede vratnog segmenta:	
a) u lakom stepenu	do 10%
b) u srednjem stepenu	20%
c) u jakom stepenu	30%
96. Smanjena pokretljivost kičme poslije povrede koštanog dijela torakalnog segmenta:	
a) u lakom stepenu	5%
b) u srednjem stepenu	10%
c) u jakom stepenu	15%
97. Smanjena pokretljivost kičme poslije povrede koštanog dijela lumbalnog segmenta:	
a) u lakom stepenu	do 15%
b) u srednjem stepenu	25%

- c) u jakom stepenu 35%
98. Serijski prelom 3 ili više spinalnih nastavaka kičme 5%
99. Serijski prelom 3 ili više poprečnih nastavaka kičme do 10%

Posebni uslovi:

1. Hernija disci intervertebralis, sve vrste lumbalgija, diskopatija, spondiloza, ondilolisteza, spondiloliza, sakralgija, miofascitisa, kokcigodinija, išialgija, fibrozitisa, fascitisa i sve patoanatomske promjene slabinsko krstne regije označene analognim terminima; nijesu obuhvaćene osiguranjem.

XIII KARLICA

100. Višestruki prelom karlice uz težu deformaciju ili denivelaciju sakroilijakalnih zglobova ili simfize 30%
101. Simfizeoliza sa dislokacijom horizontalnom i/ili vertikalnom:
- a) veličine 1 cm 10%
 - b) veličine 2 cm 15%
 - c) veličine preko 2 cm 25%
102. Prelom jedne crijevne kosti saniran uz dislokaciju 10%
103. Prelom obe crijevne kosti saniran uz dislokaciju 15%
104. Prelom stidne ili sedne kosti saniran uz dislokaciju 10%
105. Prelom 2 kosti: stidne, sedne, ili stidne i sedne uz dislokaciju 15%
106. Prelom krstačne kosti, saniran uz dislokaciju 10%
107. Trtična kost:
- a) prelom trtične kosti saniran sa dislokacijom, ili operativno odstranjen odlomljeni fragment 5%
 - b) operativno odstranjena trtična kost 10%

Posebni uslovi:

1. Za prelom kostiju karlice koji su zarasli bez dislokacije i bez objektivnih funkcionalnih smetnji ne određuje se invaliditet.

XIV RUKE

108. Gubitak obje ruke ili šake 100%
109. Gubitak ruke u ramenu (eksartikulacija) 70%
110. Gubitak ruke u području nadlaktice 65%
111. Gubitak ruke ispod lakta sa očuvanom funkcijom lakta 60%
112. Gubitak šake 55%
113. Gubitak svih prstiju:
- a) na obje šake 90%
 - b) na jednoj šaci 45%
114. Gubitak palca 20%
115. Gubitak kažiprsta 12%
116. Gubitak srednjeg, domalog i malog prsta:
- a) srednjeg 9%
 - b) domalog ili malog, za svaki prst 6%
117. Gubitak metakarpalne kosti palca 6%

118. Gubitak metakarpalne kosti kažiprsta	4%
119. Gubitak metakarpalne kosti srednjeg, domalog i malog prsta, za svaku kost	3%

Posebni uslovi:

1. Za gubitak jednog članka palca određuje se polovina, a za gubitak jednog članka ostalih prstiju određuje se trećina invaliditeta određenog za dotični prst.
2. Djelimičan gubitak koštanog dijela članka, cijeni se kao potpuni gubitak članka.
3. Za gubitak jagodice prsta određuje se 1/2 invaliditeta određenog za gubitak članka.

XV NADLAKTICA

120. Potpuna ukočenost ramenog zgloba u funkcionalno nepovoljnom položaju (addukcija)	35%
121. Potpuna ukočenost ramenog zgloba u funkcionalno povoljnom položaju (addukcija)	25%
122. Umanjena pokretljivost ruke u ramenom zglobu, komparirano sa zdravom rukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	25%
123. Posttraumatsko recidivirajuće iščašenje ramenog zgloba koje se verifikovano često javlja	10%
124. Labavost ramenog zgloba sa koštanim defektom zglobnih tijela	30%
125. Ključna kost:	
a) nepravilno zarastao prijelom ključne kosti	5%
b) pseudoartroza ključne kosti	10%
126. Djelimično iščašenje (subluksacija) akromioklavikularnog ili sternoklavikularnog zgloba	5%
127. Potpuno iščašenje akromioklavikularnog ili sternoklavikularnog zgloba	10%
128. Endoproteza ramenog zgloba	30%
129. Pseudoartroza nadlaktične kosti	30%
130. Hronični osteomielitis kostiju gornjih ekstremiteta sa fistulom	10%
131. Paraliza živca accessoriusa	15%
132. Paraliza brahijalnog plexusa	60%
133. Djelimična paraliza brahijalnog plexusa (ERB -gornji dio ili KLUMPKE – donji dio)	35%
134. Paraliza aksilarnog živca	15%
135. Paraliza radijalnog živca	30%
136. Paraliza živca medianusa	35%
137. Paraliza živca ulnarisa	30%
138. Paraliza dva živca jedne ruke	50%
139. Paraliza tri živca jedne ruke	60%

Posebni uslovi:

1. Pareza živaca određuje se maksimalno do 2/3 invaliditeta određenog za paralizu dotičnog živca.
2. Za slučajeve koji spadaju pod tačke 131. do 139. određuje se invaliditet po završenom liječenju, ali ne prije dvije godine poslije povrede, uz obaveznu verifikaciju sa EMG ne starijim od 3 mjeseca.

XVI PODLAKTICA

140. Potpuna ukočenost zgloba lakta u funkcionalno povoljnom položaju od 100 do 140 stepeni	20%
---	-----

141. Potpuna ukočenost zgloba lakta u funkcionalno nepovoljnom položaju	30%
142. Umanjena pokretljivost zgloba lakta, komparirana sa zdravom rukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	20%
143. Rasklimani zglob lakta - oscilacija pokreta u poprečnom smjeru:	
a) devijacija do 10 stepeni	do 10%
b) devijacija do 20 stepeni	15%
c) devijacija preko 20 stepeni	25%
144. Endoproteza lakta	25%
145. Pseudoartroza obje kosti podlaktice	30%
146. Pseudoartroza radiusa	15%
147. Pseudoartroza ulne	15%
148. Ankiloza podlaktice u supinaciji	25%
149. Ankiloza podlaktice u srednjem položaju	15%
150. Ankiloza podlaktice u pronaciji	20%
151. Umanjena rotacija podlaktice (pro-supinacija) komparirana sa zdravom rukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 5%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	10%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	15%
152. Ankiloza ručnog zgloba:	
a) u položaju ekstenzije	15%
b) u osovini podlaktice	20%
c) u položaju fleksije	30%
153. Umanjena pokretljivost ručnog zgloba komparirana sa zdravom rukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	20%
154. Endoproteza čunaste kosti i/ili os Junatum (mjesečaste kosti)	20%
155. Endoproteza ručnog zgloba	25%

Posebni uslovi:

1. Pseudoartroza čunaste i/ili polumjesečaste kosti se cijeni prema tački 153.

XVII PRSTI

156. Potpuna ukočenost svih prstiju jedne ruke	40%
157. Potpuna ukočenost čitavog palca	15%
158. Potpuna ukočenost čitavog kažiprsta	9%
159. Potpuna ukočenost srednjeg, domalog i malog prsta;	
a) čitavog srednjeg prsta	6%
b) domalog i malog prsta, za svaki	4%

Posebni uslovi:

1.	Za potpunu ukočenost jednog zgloba palca određuje se polovina, a za potpunu ukočenost jednog zgloba ostalih prstiju određuje se trećina invaliditeta određenog za gubitak tog prsta.	
2.	Zbir procenata za ukočenost pojedinih zglobova jednog prsta ne može biti veći od procenta određenog za potpunu ukočenost tog prsta.	
160.	Umanjena pokretljivost palca poslije uredno zaraslog prijeloma baze I metakarpalne kosti (Bennett)	5%
161.	Nepravilno zarastao Bennett-ov prelom palca	10%
162.	Prelom metakarpalnih kostiju:	
a)	nepravilno zarastao prlom I metakarpalne kosti	4%
b)	za ostale metakarpalne kosti II, III, IV i V-e za svaku kost	3%
163.	Umanjena pokretljivost distalnog ili bazalnog zgloba palca:	
a)	u lakom stepenu	3%
b)	u jakom stepenu	6%
164.	Umanjena pokretljivost pojedinih zglobova kažiprsta:	
a)	u lakom stepenu - za svaki zglob	2%
b)	u jakom stepenu - za svaki zglob	3%
165.	Umanjena pokretljivost pojedinih zglobova:	
A)	Srednjeg prsta:	
a)	u lakom stepenu za svaki zglob	1,5%
b)	u jakom stepenu za svaki zglob	2,5%
B)	Domalog i malog prsta:	
a)	u lakom stepenu za svaki zglob	1%
b)	u jakom stepenu za svaki zglob	2%

Posebni uslovi:

1. Ukupan invaliditet po tačkama 163, 164 i 165 ne može iznositi više od invaliditeta za potpunu ukočenost istog prsta.
2. Pod lakim stepenom podrazumijeva se smanjena pokretljivost za polovinu normalne pokretljivosti, a pod jakim stepenom podrazumijeva se smanjena pokretljivost preko polovine normalne pokretljivosti.

XVIII NOGE

166.	Gubitak obje natkoljenice	100%
167.	Eksartikulacija noge u kuku	70%
168.	Gubitak nadkoljenice u gornjoj trećini, patrljak nepogodan za protezu	60%
169.	Gubitak nadkoljenice ispod gornje trećine	50%
170.	Gubitak obje potkoljenice patrljci podesni za protezu	80%
171.	Gubitak potkoljenice, patrljak ispod 6 cm	45%
172.	Gubitak potkoljenice, patrljak preko 6 cm	40%
173.	Gubitak oba stopala	80%
174.	Gubitak jednog stopala	35%
175.	Gubitak stopala u Choparl-ovoj liniji	35%
176.	Gubitak stopala u Lisfranc-ovoj liniji	30%
177.	Transmetatarzalna amputacija	25%

178. Gubitak prve ili pete metatarzalne kosti	5%
179. Gubitak druge, treće i četvrte metatarzalne kosti, za svaku	3%
180. Gubitak svih prstiju stopala na jednoj nozi	20%
181. Gubitak palca na stopalu:	
a) gubitak krajnjeg članka palca	5%
b) gubitak cijelog palca	10%
182. Gubitak čitavog II–V prsta na nozi, za svaki prst	2,5%
183. Djelimični gubitak II–V prsta na nozi, za svaki prst	1%

Posebni uslovi

1. Ukočenost interfalangealnih zglobova II-V prsta u ispruženom položaju ili umanjena pokretljivost ovih zglobova ne predstavlja invaliditet.

184. Potpuna ukočenost kuka u funkcionalno povoljnom položaju	30%
185. Potpuna ukočenost kuka u funkcionalno nepovoljnom položaju	40%
186. Potpuna ukočenost oba kuka	70%
187. Nereponirano zastarjelo traumatsko iščašenje kuka	40%
188. Pseudoartroza vrata butne kosti sa skraćanjem	45%
189. Deformirajuća posttraumatska artroza kuka poslije prijeloma uz smanjenu pokretljivost kuka sa RTG verifikacijom - komparirano sa zdravim kukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 15%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	25%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	35%
190. Endoproteza kuka	30%
191. Umanjena pokretljivost kuka komparirana sa zdravim kukom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	25%
192. Pseudoartroza butne kosti	40%
193. Nepravilno zarastao prijelom butne kosti uz angulaciju za:	
a) 10 do 20 stepeni	do 10%
b) preko 20 stepeni	15%
194. Hronični osteomielitis kostiju donjih udova sa fistulom	10%
195. Veliki i duboki ožiljci u mišićima nadkoljenice ili potkoljenice, kao i traumatske hernije nadkoljenice i potkoljenice, bez poremećaja funkcije zgloba	do 10%
196. Cirkulatorne promjene nakon oštećenja velikih krvnih sudova donjih ekstremiteta:	
a) potkoljenice	do 10%
b) nadkoljenice	do 20%
197. Skraćenje noge usljed preloma:	
a) 2-4 cm	do 10%
b) 4,1-6 cm	15%
c) preko 6 cm	20%
198. Ukočenost koljena:	
a) u funkcionalno povoljnom položaju (do 10 stepeni fleksije)	25%
b) u funkcionalno nepovoljnom položaju	35%
199. Deformirajuća artroza koljena poslije povrede zglobnih tijela uz umanjenu pokretljivost, sa rentgenološkom verifikacijom, upoređeno sa zdravim koljenom:	

a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 15%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	20%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	30%
200. Umanjena pokretljivost zgloba koljena, upoređena sa zdravim koljenom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	20%
201. Umanjena fleksija koljena za manje od 15 stepeni	5%
202. Rasklimatanost koljena poslije povrede kapsule i ligamentarnog aparata, upoređena sa zdravim koljenom:	
a) labavost u jednom smjeru	do 10%
b) labavost u dva smjera	15%
c) stalno nošenje ortopedskog aparata	30%
203. Endoproteza koljena	30%
204. Oštećenje meniskusa sa recidivirajućim smijetnjama ili stanje poslije operativnog odstranjenja meniskusa	5%
205. Slobodno zglobno tijelo usljed povrede	5%
206. Funkcionalne smetnje poslije odstranjenja patele:	
a) parcijalno odstranjena patela	5%
b) totalno odstranjena patela	15%
207. Pseudoartroza patele	10%
208. Recidivirajući traumatski sinovitis koljena i/ili traumatska chondomalacija patele	10%
209. Pseudoartroza tibije:	
a) bez koštanog defekta	20%
b) sa koštanim defektom	30%
210. Nepravilno zarastao prelom potkoljenice sa valgus ili recurvatus deformacijom upoređeno sa zdravom potkoljenicom	
a) od 5-15 stepeni	do 10%
b) preko 15 stepeni	15%
211. Ankiлоza skočnog zgloba u funkcionalno povoljnom položaju (5-10 stepeni plantarne fleksije)	20%
212. Ankiлоza skočnog zgloba u funkcionalno nepovoljnom položaju	25%
213. Umanjena pokretljivost skočnog zgloba upoređena sa zdravim skočnim zglobovom:	
a) smanjenje do 1/3 pokreta u zglobu	do 10%
b) smanjenje do 2/3 pokreta u zglobu	15%
c) smanjenje preko 2/3 pokreta u zglobu	20%
214. Smanjena pokretljivost skočnog zgloba u jednom smjeru za manje od 10 stepeni, ili smanjena pokretljivost subtalarnog zgloba upoređena sa zdravom stranom	5%
215. Endoproteza skočnog zgloba	25%
216. Traumatsko proširenje meleolarne viljuške stopala upoređeno sa zdravim stopalom do	15%
217. Deformacija stopala: pes eskavatus, pes planovalgus, pes varus, pes ekvinus:	
a) u lakom stepenu	do 10%
b) u jakom stepenu	20%
218. Deformacija calcaneusa poslije kompresivnog preloma	do 20%
219. Deformacija talusa poslije preloma uz deformirajuću artrozu	do 20%
220. Izolirani prelomi kostiju tartusa bez veće deformacije	5%
221. Deformacija jedne metatarzalne kosti nakon preloma za svaku, ali ukupno ne više od 10%	3%
222. Veća deformacija metatarzusa nakon preloma metatarzalnih kostiju	do 10%

223. Potpuna ukočenost krajnjeg zgloba palca na nozi	2,5%
224. Potpuna ukočenost osnovnog zgloba palca na nozi ili oba zgloba	5%
225. Ukočenost osnovnog zgloba II-V prsta, za svaki prst	1 %
226. Deformacija ili ankiloza II-V prsta na nozi u savijenom položaju (digitus fleksus), za svaki prst	1,5%
227. Veliki ožiljci na peti ili tabanu poslije defekta mekih dijelova:	
a) površina do 1/2 tabana	do 10%
b) površina preko 1/2 tabana	do 20%
228. Paraliza ishijadičnog živca	40%
229. Paraliza femoralnog živca	30%
230. Paraliza tibijalnog živca	25%
231. Paraliza peronealnog živca	25%
232. Paraliza glutealnog živca	10%

Posebni uslovi:

1. Za pareze živaca na nozi određuje se maksimalno do 2/3 procenta određenog za paralizu dotičnog živca.
2. Za slučajeve koji spadaju pod tačke 228-232 određuje se invaliditet po završenom liječenju ali ne ranije od 2 godine poslije povrede, sa verifikacijom EMG-a ne starijim od 3 mjeseca.

Postupak vještačenja

Član 5

Ukoliko se ne složi sa izvještajem ljekara – cenzora društva za osiguranje o posljedicama povređivanja, povrijeđeni može da zahtijeva da se utvrđivanje ovih činjenica povjeri dvojici vještaka – ljekara. od kojih jednog imenuje društvo, a drugog povrijeđeni - podnosilac zahtjeva.

Prije vještačenja dvojica vještaka biraju trećeg vještaka, koji će dati stručno mišljenje po onom pitanjima koja ostanu sporna među vještacima i u granicama njihovih procjena.

Svaka strana snosi troškove svog vještaka, a troškove trećeg vještaka plaćaju po pola.

Ako se prilikom vještačenja utvrdi da je povrijeđeni bio u pravu, društvo za osiguranje priznaje povrijeđenom troškove vještačenja .

Stupanje na snagu

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj:01-366/2-09

Podgorica, 27.05.2009.

PREDSJEDNIK SAVJETA

mr Vladimir Kavarić

Na osnovu člana 177 Zakona o osiguranju ("Sužbeni list RCG" br. 78/06 i 19/07) a u vezi sa članom 8 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Službeni list RCG" br. 46/07), na predlog Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore, Savjet Agencije za nadzor osiguranja, na XXVIII sjednici održanoj 27.05.2009. 2009 godine, utvrdio je

**PRAVILNIK
O JEDINSTVENIM KRITERIJUMIMA ZA PROCJENU ŠTETE NA VOZILIMA
I ŠTETE KOJA JE POSLJEDICA NEMOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA VOZILA**

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se jedinstveni kriterijumi za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila usljed njegovog oštećenja u saobraćajnoj nezgodi, do isteka vremena potrebnog za završetak opravke, odnosno kupovine drugog vozila umjesto oštećenog, kada se radi o tehnički totalnoj šteti.

Ovaj pravilnik primjenjuju društva za osiguranje, koja se bave osiguranjem autoodgovornosti i autokasko osiguranjem kao i druga lica kada se u njihovim aktivnostima jave slučajevi utvrđivanja šteta na vozilima po ovim osnovima.

Obaveznost primjene jedinstvenih kriterijuma

Član 2

Jedinstveni kriterijumi, utvrđeni ovim pravilnikom, primjenjuju se kod svih slučajeva procjene štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila, kako bi se, na jedinstven i za oštećene – vlasnike vozila jednak način, obezbijedila procjena obima i visine štete na vozilu odnosno štete koja je posljedica oštećenja vozila.

II UTVRĐIVANJE OBIMA ŠTETE NA VOZILIMA

Zapisnik o oštećenju vozila

Član 3

Šteta na vozilu utvrđuje se zapisnički.

Zapisnik o oštećenju vozila sadrži:

- identifikaciju vozila na osnovu podataka o vozilu iz prijave štete i saobraćajne knjižice, pri čemu naročito treba obratiti pažnju na vrstu, marku i tip vozila, karakteristike motora (KW, cm³) broj šasije, vrata, sjedišta, nosivost, vrstu boje, godinu proizvodnje, datum prve registracije, broj pređenih kilometara (Km) i moto sati (Ms) i to očitano i procijenjeno stanje, dodatnu opremu (klima uređaj, pokretni krov, automatski mjenjač, naplaci od lakog metala, radio-aparat, aerodinamični spojleri itd.
- stanje karoserije, mehanike, laka, tapacirunga, guma i dr.
- utvrđivanje uzroka štete iz prijave, sa konstatacijom da li su oštećenja na vozilu nastala iz navedene nezgode.

Zapisnik o oštećenju vozila sačinjava se ukoliko se ustanovi da su oštećenja nastala u predmetnoj saobraćajnoj nezgodi, a u suprotnom se vrši rekonstrukcija štetnog događaja, odnosno predlaže vještačenje.

Član 4

Zapisnik obuhvata:

- sva vidljiva oštećenja djelova i sklopova vozila sa opisom oštećenja, kao i to da li je vozilo u voznom stanju, pri čemu se oštećeni djelovi, koji su zbog određenog stepena oštećenja predviđeni za zamjenu ili za popravku, pišu u odvojenim kolonama,
- vrijeme potrebno za popravku oštećenog vozila, normirano prema važećem normativu za opravku havarisanih vozila,
- dogovorenu cijenu norma sati (Ns) prema cijenama ovlašćenih servisa za opravku vozila, a ukoliko za vozilo na kojem se vrši procjena ne postoji normativ za popravku, onda se normiranje vrši prema vozilu koje je po svojim tehničim i drugim svojstvima najbližnji, a u dogovoru sa ovlašćenim servisom (izvođačem popravke),
- sklopove i djelove vozila koje treba u toku popravke detaljno pregledati (kontrolisati), jer se oštećenja na njima nijesu mogla vidjeti, odnosno utvrditi.

Kada se vrše naknadne ispravke ili dopune osnovnog zapisnika, ispravka ili dopuna se mora ovjeriti potpisom, pečatom i datumom.

U slučaju oštećenja akumulatora, guma, uređaja za tečni gas (UTG), pokrova (cerade), radioaparata, u zapisnik se unosi, pored tačnog naziva proizvođača i tehničkih karakteristika, procenat odbačka novo za staro.

Ako se radi o oštećenju većeg obima, gdje postoji pitanje ekonomske opravdanosti popravke, u zapisnik se obavezno unosi klauzula - ispitati opravdanost popravke

Odluku o potrebi opravke vozila donosi društvo za osiguranje koje je u obavezi da nadoknadi nastalu štetu, odnosno obrađivač štete.

Zapisnik o oštećenju vozila se sastavlja u najmanje tri primjerka (za predmet, za servis i za vlasnika-oštećenika) na predviđenom obrascu, po pravilu u saradnji (prisustvu) sa vlasnikom-oštećenikom ili sa predstavnikom vlasnika-oštećenika.

Jedan primjerak (za predmet) se priključuje prijavi i odlaže u predmet štete, a dva primjerka (za servis i za vlasnika-oštećenika) se predaju vlasniku-oštećenom.

Kod uslužne procjene sva tri primjerka zapisnika se predaju vlasniku-oštećenom.

Jednim zapisnikom mogu da budu obuhvaćena samo oštećenja koja su nastala u jednom štetnom događaju.

Ako na vozilu postoje oštećenja iz nekog drugog štetnog događaja, onda ih treba odvojeno navesti i staviti napomenu **ranija oštećenja(RO)**.

Zapisnik o oštećenju vozila mora biti ovjeren pečatom društva za osiguranje i potpisom ili pečatom ovlaštenog lica koje je sastavilo zapisnik, kao i potpisom vlasnika-oštećenog ili njegovog punomoćnika.

Opis oštećenja

Član 5

Kod opisa oštećenja, pri nabrojanju djelova, unosi se naziv dijela sa položajem na vozilu, i način popravke u zavisnosti od stepena oštećenja i to:

- djelovi za zamjenu
- djelovi za popravku (M, S, V)
- djelovi za kontrolu i podešavanje.

Zamjena oštećenih djelova

Član 7

Zamjena djelova ili sklopova vozila vrši se kod teških oštećenja, kada ne postoje tehničke mogućnosti za kvalitetnu i ekonomičnu popravku.

U slučajevima kada se ne radi o teškim oštećenjima, zamijenije se i:

- oštećeni djelovi koji utiču na sigurnost i pouzdanost vozila (npr: sistemi upravljanja, vješanja, kočnja, uređaja za napajanje gorivom, stakala i sl),
- oštećeni djelovi koji se popravkom ne mogu dovesti u prvobitno stanje, u estetskom smislu (npr: branici, ukrasni djelovi, tapacirung i sl).

Zamjena djelova ili sklopova može biti i djelimična, na primjer: kod stranica putničkih vozila dio branika i sl. ali samo u skladu sa uputstvima proizvođača.

Kod oštećenja stakala na vozilima, treba tačno definisati vrstu stakla: jednoslojno - kaljeno, višeslojno - lijepljeno, sa nalijepljenom ili ulivenom antenom ili grijačem, bojeno - tonirano, kao i druga svojstva koja su važna za utvrđivanje visine stvarne štete.

Svako oštećeno staklo koje nije rasuto treba označiti u desnom donjem uglu oznakom ZO.

U slučaju kada je za otklanjanje posljedica teških oštećenja potrebno izvršiti zamjenu djelova, a istih nema na tržištu, može se na zahtjev vlasnika-oštećenog dozvoliti popravka ili izrada oštećenog dijela uz priznavanje dodatnog vremena, vodeći računa o sigurnosti vozila i ekonomičnosti popravke.

Popravka oštećenih djelova

Član 8

Oštećeni djelovi se popravljaju ako za to postoje tehničke mogućnosti, s tim da se ne remeti sigurnost vozila, i ako je popravka ekonomičnija od zamjene djelova.

Oštećenja djelova vozila klasifikuju se na sljedeći način:

- **mala oštećenja** djelova vozila (M) - oštećenja na spoljnim površinama, bez većih deformacija; sa blagim prodiranjem prema unutrašnjosti vozila, bez oštećenja vitalnih djelova karoserije (kabine), pogonskih djelova i slično, koja se nalaze na pristupačnim mjestima i lako se mogu opraviti, sa malim utroškom rada i materijala.

- **srednja oštećenja** djelova vozila (S) - oštećenja koja su više izražena, deformacije su više naglašene, iziskuju više rada i materijala za popravku ili se nalaze na teško dostupnim mjestima.
- **velika oštećenja** djelova vozila(V) - oštećenja kod kojih su spoljne površine nagužvane ili deformacije jače izražene, ili se nalaze na izrazito teško dostupnim mjestima.

Farbanje - lakiranje oštećenih površina

Član 9

Reparatura boje na havarisanim vozilima vrši se na oštećenim djelovima u slučajevima kada je boja, makar i djelimično, oštećena (razorena), ili je pri popravci moralo doći do oštećenja.

Veličina površine koja se mora bojiti je granica tog dijela ili površina do oštrih ivica oštećenog dijela.

Kompletno bojenje vozila vrši se u onim slučajevima kada su oštećene površine koje treba farbati više od 70% od ukupne površine vozila.

Na dodatno obuhvaćenim površinama priznaju se samo farbarski radovi i farbarski materijal.

Kod oštećenih površina gdje je izvršena fabrička ili naknadna antikorozivna zaštita, zaštićuju se samo oštećena mjesta do oštrih ivica površina kao i šupljine sa odgovarajućim sredstvima zaštite.

Kontrola oštećenih djelova – sklopova

Član 10

Ako postoji sumnja da je došlo do oštećenja ili poremećaja geometrije određenih djelova ili sklopova vozila, potrebno je predvidjeti kontrolu njihove ispravnosti, naročito:

- geometriju točkova - sa obaveznim davanjem vremena za kontrolu sa podešavanjem,
- geometriju repernih (mjernih) tačaka karoserije, šasije, kabine i sl. - uz davanje vremena za operaciju kontrole sa podešavanjem na kontrolniku (gabaritnom stolu),
- kod hladnjaka, rezervoara za gorivo, uređaja za tečni gas ili sl. uz ispitivanje - kontrolu propusnosti pod pritiskom,
- kontrolu sistema za upravljanje.

Procjena štete na vozilima sa elementom inostranosti

Član 11

Kod šteta na vozilima privremenih, diplomatskih i carinskih oznaka odnosno registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetim u leasing zakup od inostranih firmi) za koja nijesu plaćene uvozne i poreske dažbine, kod utvrđivanja opravdanosti popravke posebno treba voditi računa o vrijednosti vozila pošto je ona, po pravilu, znatno niža od vrijednosti vozila sa domaćom registracijom.

Kod sastavljanja zapisnika o oštećenju na navedenim vozilima, treba voditi računa i o uslovima popravke u zemlji gdje je vozilo registrovano, pri čemu se u zapisnik unosi da se procjena odnosi na popravku u Crnoj Gori i da broj norma sati i njihova cijena važe samo za teritoriju Crne Gore.

Dopunski zapisnik o oštećenju vozila

Član 12

Za naknadna oštećenja utvrđena tokom popravke neophodno je sačiniti dopunski zapisnik, koji se pravi u najmanje dva primjerka, na određenom obrascu i u saradnji sa servisom - izvođačem radova.

Servisu-izvođaču radova se daju dva primjerka, od čega jedan primjerak mora priložiti uz račun opravke.

U dopunski zapisnik unosi se datum sačinjavanja osnovnog zapisnika, a u osnovni zapisnik (primjerak za radionicu) unosi se hronološki, redni broj dopunskog zapisnika, datum sastavljanja i potpis procjenitelja.

Naknadna ispravka dopunskog zapisnika mora biti ovjerena potpisom i pečatom, sa datumom sačinjavanja.

Rekonstrukcija štetnog događaja

Član 13

Ukoliko se u fazi procjene ili likvidacije štete ukaže potreba utvrđivanja uzročne veze između štetnog događaja i nastalih oštećenja, pristupa se rekonstrukciji štete, koja obuhvata upoređivanje, skiciranje, fotografisanje, premjeravanje, po mogućnosti na licu mjesta.

Sve utvrđene činjenice, kao i stav o istima, unose se u poseban izvještaj.

Kada je iz bilo kog razloga oštećenik - vlasnik, prvo popravio vozilo pa tek onda prijavio štetni događaj, nakon utvrđivanja osnova za naknadu štete treba utvrditi obim mogućih oštećenja na vozilu na bazi raspoložive dokumentacije (zapisnik policije, izjava štetnika, račun o izvršenoj popravci, izjave svjedoka, pregleda vozila i slično).

Na bazi rekonstrukcije štetnog događaja i obima oštećenja u opravdanim slučajevima, sačinjava se zapisnik u kome se utvrđuju obim i stepen mogućih oštećenja vozila.

Fotografisanje oštećenog vozila

Član 14

Pri procjeni štete, pored sastavljanja zapisnika o oštećenju, fotografiše se oštećeno vozilo, a naročito u slučajevima kada su:

- oštećenja nastala od nepoznatog vozila,
- vozilo pretrpjela tehničku totalnu štetu ili kada se radi o šteti većih razmjera,
- oštećenja i na prednjoj i na zadnjoj strani vozila,
- se stekli uslovi za ostvarivanje regresa od počinioca, drugih društava za osiguranje u zemlji ili iz inostranstva,
- oštećena vozila sa inostranom tablicama (registracijom),
- oštećenja nastala usljed požara.

Na fotografijama moraju biti vidljiva sva oštećenja, broj šasije i registarske tablice vozila, ako ih ima.

Izrađene fotografije treba ovjeriti i naznačiti registarski broj vozila, datum štete, prezime i ime oštećenog- vlasnika i uložiti u spis štete.

Prigovor na zapisnik o oštećenju vozila

Član 15

Ukoliko se oštećeni-vlasnik, ne složi sa sačinjenim zapisnikom o oštećenju vozila ili sa obračunom visine štete, društvo za osiguranje je dužno da ga uputi da podnese pismeni prigovor najkasnije u roku od 8 dana nakon sačinjavanja zapisnika, odnosno obračuna.

Prigovor oštećenika se razmatra komisijski u stručnoj službi društva za osiguranje, a pismeno obavještenje o konačnom stavu komisije se dostavlja oštećeniku najkasnije u roku od 8 dana od dana podnošenja prigovora.

III UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE NA VOZILIMA

Visina štete na vozilu

Član 15

Utvrđivanje visine štete na vozilima se vrši na bazi zapisnika o oštećenju vozila, dopunskog zapisnika o oštećenju vozila, vještačenju, kao i drugih dokaznih materijala iz kojih se može utvrditi obim oštećenja iz predmetnog udesa.

Visinu štete je moguće odrediti i na osnovu računa o izvršenoj popravci sa fiskalnim računom ili pogodbe.

Konačna visina štete utvrđuje se i:

- metodom određivanja umanjene, odnosno uvećane vrijednosti;
- metodom utvrđivanja totalne štete.

Utvrđivanje visine štete po računu

Član 16

Nalog za popravku vozila daje vlasnik-oštećenik, prema zapisniku o oštećenju vozila koji je sačinilo društvo za osiguranje.

Ako su na vozilu popravljena i oštećenja koja nijesu posljedica prijavljenog štetnog događaja, odnosno koja nijesu utvrđena u zapisniku i dopunskom zapisniku, a ispostavljeni račun (koji mora sadržati i fiskalni račun, ako se plaćanje vrši gotovinski ili karticom) obuhvata kompletnu opravku, neophodno je razdvajanje svih troškova u cilju priznavanja samo troškova za onaj dio štete koji je obuhvaćen navedenim zapisnicima.

U računu o izvršenoj opravci mora biti naznačen način plaćanja računa.

Račun (sa fiskalnim računom kod plaćanja gotovinom ili karticom) pregleda i ovjerava ovlašćeni radnik za procjenu štete, koji račun upoređuje sa zapisnikom i dopunskim zapisnikom, i kontroliše identičnost predviđenog i utrošenog materijala i broj radnih časova za opravku oštećenog vozila.

Ukoliko se utvrdi da je utrošeno više materijala ili rada nego što je predviđeno zapisnikom ili dopunskim zapisnikom, višak se ne priznaje, izuzev u slučaju da je veći utrošak materijala ili rada opravdan po pravilima struke.

Cijene navedene u računu, za djelove ugrađene u vozilo shodno zapisniku, upoređuju se sa prosječnim maloprodajnim cijenama takvih originalnih djelova u Crnoj Gori, sa naznakom izvora korišćenih uporednih cijena.

Ukoliko cijene nijesu u granicama prosjeka, uzimaju se prosječne cijene djelova.

Cijena norma sata u računu upoređuje se sa cijenom norma sata drugih autoservisa u zemlji za istu vrstu posla, a ukoliko ih nema, najbližih autoservisa u susjednim zemljama, koji su ovlašćeni za opravku te vrste vozila.

Ukoliko je cijena norma sata u računu veća od prosječne cijene norma sata koji računaju drugi autoservisi, priznaće se prosječna cijena norma sata.

Cijena norma sata za opravku vozila koja se popravljaju u radionicama vlasnika-oštećenog, ne može da bude veća od cijena u ovlašćenom servisu za tu vrstu vozila, izuzev za popravku specijalnih vozila za koje ne postoje specijalizovani servisi.

Broj norma sati, za određenu vrstu radova pri opravci vozila, ovlašćeno lice društva za osiguranje (procjenitelj) određuje i unosi u zapisnik o oštećenju vozila na osnovu opšte prihvaćenih normativa određenih od proizvođača vozila.

Kada se radi o obračunu troškova opravke, po računu ili pogodbi, za vozilo koje služi neposredno za obavljanje osnovne djelatnosti vlasnika odnosno korisnika vozila, troškovi PDV se ne priznaju ni u slučaju kada ih vlasnik odnosno korisnik vozila mora platiti, zbog toga što se ovi izdaci priznaju poreskom obvezniku i vraćaju od strane Uprave prihoda (teretna i radna vozila, autobusi, taxi i rent-a-car vozila).

Ukoliko je dio računa za djelove u stranim sredstvima plaćanja, taj se iznos preračunava u euro po kursu na dan plaćanja.

PDV se ne priznaje ni u ukoliko su djelovi nabavljeni u inostranstvu, u zemlji u kojoj se inostrani državljani oslobađaju poreza na promet PDV (npr. Austrija i Njemačka).

Ako su djelovi nabavljeni putem komisione ili okasione prodaje, visina računa se upoređuje i priznaje najviše do visine prosječne maloprodajne cijene.

Manipulativni troškovi, sitan i potrošni materijal, farbarski materijal kao i PDV na rad priznaju se u skladu sa važećim propisima i normativima struke.

Naknada troškova opravke vozila u inostranstvu

Član 17

Ukoliko je popravka izvršena izvan granica Crne Gore, visina štete se određuje prema računima iz zemlje u kojoj je popravka izvršena i to na sljedeći način:

- ako je šteta nastala van granica Crne Gore i potrebna je nužna popravka (lom vjetrobranskog stakla, svjetlosno-signalnih uređaja, uređaja za upravljanje, kočenje i sl.) da bi se vozilo vratilo sopstvenim pogonom - račun nužne popravke priznaje se u cjelosti i obračunava se u EUR po srednjem kursu valute na dan utvrđivanja, odnosno likvidacije štete.

- ako je šteta nastala van granica Crne Gore i većeg je obima, a popravka je izvršena u potpunosti, bez saglasnosti osiguravača – vrši se uporedna kalkulacija troškova popravke u zemlji uključujući i troškove prevoza do najbližeg ovlašćenog autoservisa u Crnoj Gori, nakon čega se prihvata ekonomski povoljnije rješenje.

- ako je šteta nastala u Crnoj Gori a oštećeni-vlasnik samoinicijativno popravlja vozilo u inostranstvu - po računu se priznaju cijene zamijenjenih djelova, sitan i potrošni materijal i farbarski materijal, u zemlji popravke, bez PDV-a (ukoliko navedene cijene odgovaraju cijenama na domaćem tržištu), a za troškove rada priznaju se norma časovi predviđeni u zapisniku po cijeni koja važi u Crnoj Gori u ovlašćenom autoservisu za tu vrstu vozila. Carina za zamijenjene djelove se priznaje ukoliko je plaćena.

Utvrđivanje visine štete po pogodbi

Član 18

Utvrđivanje visine štete po pogodbi vrši se na osnovu pismenog zahtjeva vlasnika - oštećenog.

Kalkulacija visine štete vrši se prema predračunu, koji je izdat od strane ovlašćenog servisa odnosno trgovine autodjelova, iz kojeg se može vidjeti pojedinačna vrijednost djelova, vrijednost farbarskog i sitnog potrošnog materijala, odnosno broj norma časova potrebnih za opravku i njihova jedinična vrijednost.

Ukoliko predračun sadrži samo cijenu djelova, ostali elementi uzimaju se iz zapisnika o oštećenju.

U slučajevima kada ne postoji predračun popravke, a vlasnik-oštećeni pismenim putem traži nadoknadu štete, predračun popravke sačinjava se na osnovu cijena djelova, zapisnikom predviđenih za zamjenu, koje se utvrđuju prema cijenama iz trgovina auto-djelova, odnosno iz domaćih ili stranih kataloga, ili upoređivanjem sa cijenama isto takvih ili sličnih djelova.

Vrijednost djelova zaračunava se bez carine i manipulativnih troškova ali sa pripadajućim PDV-om.

Ukoliko je po predračunu u cijeni djelova zaračunata carinska obaveza ista se isključuje iz obračuna i tek na tako umanjenu osnovicu zaračunava se PDV.

Vrijednost radnog sata za opravku vozila obračunava se zavisno od vrste i starosti vozila, prema prosječnoj cijeni norma časa u autoservisima ovlašćenim za tu vrstu vozila, uz umanjenje od 30% za vozila stara do 5 godina, 40% za vozila stara preko 5 do 10 godina i 55% za vozila stara preko 10 godina.

Kada se radi o vanserijskim vozilima ili vozilima koja se proizvode u malim serijama, cijena norma sata iz prethodnog stava ovog člana može se uvećati do 40%.

Farbarski i sitan potrošni materijal, izuzev boje i njenih komponenti koje se računaju prema cijenama u trgovini, priznaje se u visini od 2% od obračunatih radnih sati.

Boja i njene komponente obračunavaju se prema cijenama u trgovini i priznaju se u količinama zavisno od obima oštećenih površina.

U slučajevima naknade štete po pogodbi, obavezno se zaključuje vansudsko poravnanje.

Utvrđivanje totalne štete

Član 19

U slučaju kada je opravka tehnički nemoguća ili ekonomski neopravdana, odnosno gdje bi troškovi opravke i utvrđena umanjena vrijednost oštećenog vozila po nastanku štete bila veća ili jednaka stvarnoj vrijednosti vozila, umanjenoj za procjenjenu-utvrđenu vrijednost ostatka vozila, šteta na vozilu se smatra se totalnom štetom.

Obračun totalne štete na vozilu sadrži:

- vrijednost opravke po procjeni a na osnovu predračuna ili kalkulacije opravke, uvećanu za umanjenu vrijednost, ako postoji osnov za njenu nadoknadu;
- vrijednost tog vozila, koja bi bila na dan obračuna;
- vrijednost ostatka –oštećenog vozila.

Pri obračunu vrijednosti djelova vozila, procentualna vrijednost karoserije (školjke) računa se u vrijednosti novog automobila u iznosu od 25% do 33%.

Ova vrijednost služi za izradu kalkulacije štete kada ne postoji zvanična evidencija o cijeni nove karoserije.

Utvrđivanje vrijednosti vozila

Član 20

Kod utvrđivanja vrijednosti vozila uzimaju se u obzir sljedeći faktori:

- cijena novog vozila,
- zastarjelost tipa,
- dodatna oprema (ako nije uračunata u cijenu novog vozila),
- vrijednost vozila prema godinama,
- opšte stanje,
- način eksploatacije,
- investiciona ulaganja,
- ponuda i tražnja, odnosno kretanje cijena na tržištu.

Cijena novog vozila

Član 21

Cijena novog vozila inostrane proizvodnje je: izvozna cijena proizvođača ili prodajna cijena sa konsignacije, preračunata po važećem kursu stranih sredstava plaćanja, uvećana za troškove carine, poreza, transporta i ostale uobičajene troškove.

Cijenom novog vozila privremene diplomatske carinske registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetih u leasing) za koja nije plaćena carina, kao ni ostali troškovi (porez na promet, transport itd. smatra se vrijednost novog vozila u zemlji nabavke.

Cijena novog vozila koje se više ne proizvodi

Član 22

Vrijednost novog vozila koje se više ne proizvodi utvrđuje se iz Kataloga cijena Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore ili Kataloga kojeg Nacionalni Biro svojom odlukom odredi kao važeći.

Ukoliko u Katalogu nema cijene vozila koje se više ne proizvodi, ta se cijena utvrđuje upoređivanjem sa cijenama vozila istog proizvođača sa sličnim karakteristikama.

Ako se vozila iste marke i tipa ne proizvode, novonabavna cijena utvrđuje se upoređivanjem sa vozilima koja se i dalje proizvode, a koja su imala približno istu cijenu i slične karakteristike u momentu prestanka proizvodnje tog vozila.

Pri utvrđivanju cijene vozila koja se više ne proizvode upoređivanjem sa cijenama sličnih vozila, primjenjuje se korekcija zbog zastarelosti tipa iz člana 23 ovog pravilnika.

Zastarjelost tipa

Član 23

Korekcija vrijednosti vozila zbog zastarelosti uvodi se zbog opadanja vrijednosti za tipove vozila koja se više ne proizvode ili su na kraju proizvodnje, kao i zbog toga što novi modeli, u odnosu na stare, posjeduju određene inovacije i poboljšanja u tehničkim karakteristikama, funkcionalnosti, ekonomičnosti, eksploataciji i estetskom izgledu.

U cilju utvrđivanja procenta korekcije zbog zastarelosti vozila, neophodno je poznavanje tehničkih karakteristika starog i novog modela vozila, kao i vremena prestanka proizvodnje posmatranog tipa vozila.

Odgovarajući procenti korekcije određuju se prema tabeli br. 1.

Tabela br. 1

		Tehnička odstupanja	Faktor korekcije
a)	NA KAROSERIJI Oblik karoserije, kabine, tovarnog prostora-unutrašnjaj oprema	Spoljni izgled, dimenzije, nosivost, koeficijent otpora i drugo. Sjedišta, instrument tabla, instrumenti za signalizaciju, pokretni krov, sistem za klimatizaciju i provetravanje, ležajevi i dr.	do 6,5%
b)	Spoljna oprema	Branik,ukrasni djelovi,štitnici od udara, mehanizam za pranje i brisanje farova, ostakljenje i dr.	do 2%
c)	Lakiranje, antikorozivna zaštita	Standardni lakovi, jedno ili dvobojni metalik lakovi, plastificirane površine, pocinkovani ili katalorezom zaštićeni limovi i dr.	do 1,5%
	NA MOTORU I MJENJAČU tehničke i radne karakteristike motora i mjenjača,oprema na		

	motoru i mjenjaču (el. paljenje, turbomotor, hidraulični mjenjač, injektorsko ubrizgavanje i dr.		do 5%
	NA VOZKOM MEHANIZMU način vješanja upravljački mehanizam sistem za kočenje vrsta naplatka i dr.		do 2%
	VRIJEME PRESTANKA PROIZVODNJE - za svaku godinu od prestanka proizvodnje		1%

Dodatna oprema vozila

Član 24

Ukoliko je cijena novog vozila data samo za standardnu verziju vozila određenog proizvođača, u zavisnosti od konkretnog slučaja, može se uzeti u obzir vrijednost serijske i vanserijske opreme, prema iskazanim cijenama proizvođača.

Ako vrijednosti serijske i vanserijske opreme nijesu posebno iskazane, uzima se procentualno povećanje prema cijenama kod sličnih vozila.

Vrijednost vozila prema godinama starosti i pogonskom učinku

Član 25

Vrijednost vozila prema namjeni, godinama starosti i pogonskom učinku data je tabelarno (tabele br. do) po vrstama vozila i vijeku trajanja pri prosječnom intenzitetu eksploatacije, kao i korekcije tih vrijednosti manjeg ili većeg intenziteta eksploatacije.

Donja granica vrijednosti vozila ne limitira se samo po starosti vozila (Vv je 20% u predviđenom vijeku trajanja, odnosno 10% izvan toga) već primjenom ostalih faktora korekcije vrijednosti vozila može iznositi i manje od 10%.

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike kilometara sa naznačenim iznosom km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Starost vozila utvrđuje se iz saobraćajne knjižice i to od dana prve registracije u zemlji ili u inostranstvu, pa do dana nastanka štete. Starost vozila može se utvrditi i iz računa o kupovini predmetnog vozila.

Starost vozila se računa na godine i mjesec, s tim što se do petnaestog dana u mjesecu zaokružuje na prethodni mjesec, a preko petnaestog dana na naredni mjesec.

Ukoliko se starost vozila, tj. mjeseci i dani, ne mogu nikako utvrditi, starost vozila se računa od 1. jula godine u kojoj je vozilo proizvedeno;

U slučaju da se razlikuje godina proizvodnje i datum prve registracije, onda se za izračunavanje starosti vozila uzima godina proizvodnje, kao u prethodnom stavu.

Vrijednost putničkih automobila

Član 26

Za putničke automobile predviđeni vijek trajanja je 10 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti, zapremini motora i prosječnoj pređenoj kilometraži prema tabeli broj 2.

Tabela br. 2.

Starost vozila (god)	Do 1000 cm ³ radne zapremine motora		Od 1000-1600 cm ³ radne zapr. motora		Preko 1600 cm ³ i dizel radne zapremine motora	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	84	12.000	82	15.000	80	18.000
2	72	24.000	69	30.000	66	36.000
3	62	36.000	59	45.000	56	54.000
4	54	48.000	51	60.000	48	72.000
5	46	60.000	43	75.000	41	90.000
6	40	72.000	36	90.000	35	108.000
7	34	84.000	30	105.000	30	126.000
8	29	96.000	26	120.000	26	144.000
9	24	108.000	23	135.000	23	162.000
10	20	120.000	20	150.000	20	180.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi)

Radna zapremina motora	do 1000 cm ³	od 1000 cm ³ do 1600 cm ³	preko 1600 cm ³ i sa dizel motorom
		4.000 Km	5.000 Km
Korekcija za VIŠE pređenih Km	- 1,0%	- 1,0%	- 1,0%
Korekcija za MANJE pređenih Km	+1,0%	+1,0%	+1,0%
Maksimalna Km korekcija je	±10%		

Vrijednost teretnih vozila

Član 27

Za teretna vozila predviđeni vijek trajanja je 8 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti i predviđenoj kilometraži, po tabeli broj 3.

Tabela br. 3

Starost vozila (god)	Vozila do 2,8t nosiv. i kombi voz		Vozila od 2,8t - 5t nosivosti (i furgoni)		Vozila od 5t - 7,5t nosivosti (i furgoni)		Vozila preko 7,5t nosivosti (furgoni i tegljači)	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	80	30.000	78	45.000	76	60.000	74	90.000
2	63	60.000	61	90.000	59	120.000	57	180.000
3	50	90.000	48	135.000	46	180.000	45	270.000
4	41	120.000	39	180.000	36	240.000	36	360.000
5	34	150.000	32	225.000	30	300.000	30	450.000
6	28	180.000	27	270.000	25	360.000	25	540.000
7	23	210.000	23	315.000	22	420.000	22	630.000
8	20	240.000	20	360.000	20	480.000	20	720.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi)

	Vozila do 2,8t nosivosti i kombi vozila	Vozila od 2,8t - 5t nosivosti (i furgoni)	Vozila od 5t - 7,5t nosivosti (i furgoni)	Vozila preko 7,5t nosivosti (furgoni i tegljači)
Za više/manje pred. Km	±10.000	±15.000	±20.000	±30.000
Korekcija %	±0,5	±0,5	±0,5	±0,5
Maksimalna Km korekcija je	±5%			

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u tabeli za korekciju broj 4.

Tabela br. 4

Starost vozila (god)	Cistjerne i hladnjače		Kiperi		Damperi		
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Mč
1	72	70.000	71	50.000	72	32.000	1.600
2	55	140.000	54	100.000	55	64.000	3.200
3	44	210.000	43	150.000	44	96.000	4.800
4	35	280.000	34	200.000	35	128.000	6.400
5	28	350.000	27	250.000	28	160.000	8.000
6	25	420.000	24	300.000	25	192.000	9.600
7	22	490.000	21	350.000	22	224.000	11.200
8	20	560.000	20	400.000	20	256.000	12.800

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše od 10%.

Km Korekcija

	Cistjerne i hladnjače	Kiperi	Damperi
Za više/manje pređ. Km	±20.000	±15.000 Km	8.000 Km ili 400 Mč
Korekcija %	±1%	±1%	±1%
Maksimalna Km korekcija je	±5%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost autobusa

Član 28

Za autobuse predviđeni vijek trajanja je:

- za međumjesne i turističke i za prevoz radnika Društava 10 godina
- za gradske, prigradske 8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti vozila i prosječnoj pređenoj kilometraži , određuje se prema tabeli broj 5.

Tabela br. 5

Starost vozila (god)	Autobusi za međumjesni i turistički saobraćaj i za prevoz radnika RO		Autobusi za gradski, prigradski saobraćaj	
	Vv %	Km po godinama	Vv %	Km po godinama
1	78	80.000	74	60.000
2	60	160.000	66	120.000
3	50	240.000	46	180.000
4	42	320.000	37	240.000
5	36	400.000	31	300.000
6	32	480.000	27	360.000
7	28	560.000	23	420.000
8	24	640.000	20	480.000
9	22	720.000		
10	20	800.000		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednosti vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	Autobus za međumjesni i turistički saobraćaj	Autobusi za gradski i prigradski saobraćaj
Za više/manje pred. Km	±25.000	±20.000
Korekcija %	±1	±1
Maksimalna Km korekcija	±10%	

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost traktora Član 29

Za traktore predviđeni vijek trajanja je:

- u poljoprivredi 12 godina
- u šumarstvu, industriji i sl. 8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 6.

Tabela br. 6

Starost vozila (god)	Traktori u poljoprivredi		Traktori u šumarstvu industriji i sl.	
	Vv %	Ms	Vv %	Ms
1	86	600	78	1.000
2	74	1.200	59	2.000
3	63	1.800	48	3.000
4	52	2.400	39	4.000
5	45	3.000	32	5.000
6	38	3.600	27	6.000
7	33	4.200	22	7.000
8	29	4.800	20	8.000
9	26	5.400		
10	24	6.000		
11	22	6.600		
12	20	7.200		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Ms – korekcija

	Traktori u poljoprivredi	Traktori u šumarstvu, za industriju i sl.
Za više/manje pred. Ms	±200	±300

Korekcija %	±0,5	±0,5
Maksimalna Ms korekcija je	±10%	

Korekcija za više/manje pređeni moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Ms sa naznačenim iznosom Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost motocikla i tricikla

Član 30

Predviđeni vijek trajanja za ova vozila je 12 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti i prosječnoj godišnjoj kilometraži određuje se prema tabeli broj 7.

Tabela br. 7

Starost vozila (god)	Vv %	Za motocikle i tricikle - Prosječna god. km		
		do 50 cm ³	od 50 - 250 cm ³	preko 250 cm ³
1	82	2.000	3.500	5.000
2	69	4.000	7.000	10.000
3	60	6.000	10.500	15.000
4	51	8.000	14.000	20.000
5	44	10.000	17.500	25.000
6	38	12.000	21.000	30.000
7	33	14.000	24.500	35.000
8	28	16.000	28.000	40.000
9	24	18.000	31.500	45.000
10	22	20.000	35.000	50.000
11	21	22.000	38.500	55.000
12	20	24.000	42.000	60.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	do 50 cm ³	od 50 - 250 cm ³	preko 250 cm ³
Za više/manje pređ. Km	±1000	±1500	±2000
Korekcija %	±1,0	±1,0	±1,0
Maksimalna Km korekcija je	±10%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost radnih vozila

Član 31

Vrijednost ovih vozila određuje se zavisno od njihove namjene, i to:

1) Komunalna vozila, vozila za bušenje i istraživanje, viljuškari i vatrogasna vozila

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja za:

- komunalna vozila i vozila za bušenje i istraživanje	8 godina
- viljuškare	10 godina
- vatrogasna vozila	12 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 8.

Tabela br. 8

Starost vozila (god)	Komunalna vozila		Vozila za bušenje i istraživanje		Viljuškari u industriji i trgovini		Vatrogasna vozila	
	Vv %	Km	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	80	30.000	78	1.600	80	1.200	82	2.000
2	63	60.000	66	3.200	76	2.400	69	4.000
3	50	90.000	55	4.800	56	3.600	60	6.000
4	41	120.000	45	6.400	48	4.800	51	8.000
5	34	150.000	37	8.000	41	6.000	44	10.000
6	28	180.000	30	9.600	35	7.200	38	12.000
7	23	210.000	25	11.200	30	8.400	33	14.000
8	20	240.000	20	12.800	26	9.600	28	16.000
9					23	10.800	24	18.000
10					20	12.000	22	20.000
11							21	22.000
12							20	24.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Ms - Korekcija

	Komunalna vozila	Vozila za bušenje i istraživanje	Viljuškari u industriji, trgovini i sl	Vatrogasna vozila
Za više/manje ostvarenih Km ili Ms	±10.000 Km	±400 Mč	±300 Mč	±1.000
Korekcija %	±0,5	±1,5	±1,5	±1,5
Maksimalna Km i Ms korekcija je	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Ms sa naznačenim iznosom Km ili Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

2) Kombajni, autodizalice, bageri, utovarivači, buldožeri, grederi, miješalice za beton

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja je:

-za kombajne i samohodne mašine u poljoprivredi	12 godina,
-za autodizalice, dizalica ugrađena na vozila	10 godina,
-za bagere, utovarivače, buldožere, gredere i sl.	8 godina,
-za miješalice za beton	6 godina,

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku, odnosno kilometraži određuje se prema tabeli broj 9.

Tabela br. 9

Starost vozila (god)	Kombajni i samohodne mašine u poljoprivredi		Autodizalice, dizalica ugrađena na vozilo i sl.		Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.		Miješalice za beton	
	Vv %	Mč	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	88	320	84	900	78	1.600	67	25.000
2	78	640	72	1.800	66	3.200	49	50.000
3	69	960	62	2.700	55	4.800	37	75.000
4	60	1.280	54	3.600	45	6.400	30	100.000
5	52	1.600	46	4.500	37	8.000	24	125.000
6	45	1.920	40	5.400	30	9.600	20	150.000
7	39	2.240	34	6.300	25	11.200		
8	34	2.560	29	7.200	20	12.800		
9	30	2.880	24	8.100				
10	26	3.200	20	9.000				
11	23	3.500						
12	20	3.840						

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za kombajne, odnosno 0,4% za bagere i miješalice za beton za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Ms korekcija

	Kombajni i samohodne mašine u poljop.	Autodizalice; dizalica ugrađena na vozila i sl.	Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.	Miješalice za beton
Za više/manje ostvarenih Km ili Ms	±100 Mč	±300 Mč	±400 Mč	±5.000 Km
Korekcija %	±2	±1	±1	±0,5
Maksimalna Ms korekcija %	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Ms sa naznačenim iznosom Km ili Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost priključnih vozila

Član 32

Predviđeni vijek trajanja za prikolice, poluprikolice, cistjerne i hladnjače kao i za traktorske prikolice i poluprikolice je 12 godina, a za kampprikolice i lake prikolice iznosi 15 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti određuje se prema tabeli broj 10.

Tabela br. 10

Starost vozila (god)	Prikolice, poluprikolice cistjerne i hladnjače	Traktorske prikolice i poluprikolice	Kampprikolice i lake prikolice za put. automobile
	Vv %	Vv %	Vv %
1	82	85	90
2	68	73	80
3	58	63	71
4	49	54	64
5	42	46	57
6	36	40	51
7	31	35	45
8	27	31	40
9	24	28	36
10	22	25	32
11	21	22	29
12	20	20	26
13			24
14			22
15			20

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Vrijednost dijelova i opreme vozila

Član 33

Kad su oštećeni pneumatici, radio-aparati (izuzev onih koji su osigurani na sumu osiguranja, ili ako je cijena radio-aparata sadržana u cijeni vozila), uređaji na tečni gas, akumulator i cirada, priznaje se zamjena novim dijelom uz priznavanje stvarne vrijednosti navedenih dijelova (odbitak istrošenosti - vrijeme upotrebe –amortizacija) u posmatranom trenutku.

1. Vrijednost akumulatora

Vijek trajanja akumulatora je 3 godine. Minimalna vrijednost akumulatora iznosi 20%, a mjesečno umanjenje vrijednosti je 2,22%. Starost akumulatora se utvrđuje na osnovu računa ili prema datumu koji je utisnut na akumulatoru, odnosno prema datumu proizvodnje vozila.

Starost akumulatora-godine	1	2	3
----------------------------	---	---	---

Vrijednost akumulatora VR %	73,36	46,72	20,0
-----------------------------	-------	-------	------

2. Vrijednost cirade

Cirade za vozila obično se izrađuju od plastificirane ili jutane tkanine. Carinska sajla se smatra dijelom cirade.

Vijek trajanja za plastificirane cirade iznosi 5 godina, dok za jutane iznosi 3 godine.

Minimalna vrijednost za cirade iznosi 20%.

Mjesečno umanjenje vrijednosti je:

- za plastificirane 1,3%
- za jutane 2,2%

Starost cirade se utvrđuje na osnovu računa ili prema dokumentaciji o ugradnji. Ukoliko ovakav podatak nedostaje, starost cirade se utvrđuje prema procjeni ili prema starosti vozila.

Starost cirade-godine	1	2	3	4	5
Vrijednost plastificirane cirede (VR %)	84,4	68,8	53,2	37,6	20,0
Vrijednost jutane cirede (VR %)	73,6	47,2	20,0	-	-

3. Vrijednost radio - opreme

Pod radio-opremom podrazumijeva se: radio-aparat, radio-kasetofon, kasetofon i mini TV sa potrebnim uređajima za prijem i predaju zvuka i slike, samo pod uslovom da je gore navedena oprema projektovana za vozila.

Vijek trajanja za radio-opremu je 7 godina, a minimalna vrijednost je 20%.

Vrijednost radio-opreme

Starost radio-opreme - godine	1	2	3	4	5	6	7
Vrijednost radio-opreme VR %	80	65	54	43	34	26	20

Starost radio-opreme se utvrđuje na osnovu računa o kupovini ili drugog vjerodostojnog dokumenta a ukoliko oni nedostaju, prema starosti vozila.

4. Vrijednost uređaja na tečni gas (UTG)

Vijek trajanja uređaja na tečni gas je 8 godina. Minimalna vrijednost uređaja (UTG) iznosi 20%, a mjesečno umanjenje vrijednosti je 0,83%. Starost uređaja na tečni gas se utvrđuje prema atestu o ugradnji ili prema računu o kupovini.

Starost UTG - godine	1	2	3	4	5	6	7	8
Vrijednost UTG (VR %)	90	80	70	60	50	40	30	20

5. Vrijednost guma (pneumatika)

Vrijednost guma (pneumatika) se utvrđuje na osnovu opšteg stanja guma, odnosno na osnovu istrošenosti i oštećenja gazećih i bočnih površina.

Ukoliko su sačuvane šare po cijeloj gazećoj površini gume u dubini od 1 mm, minimalna vrijednost iznosi 20% od vrijednosti gume istih karakteristika.

Ukoliko su šare po cijeloj gazećoj površini gume dubine manje od 1 mm, ne odobrava se naknada, jer takve gume ne ispunjavaju uslov za korišćenje u saobraćaju.

Vrijednost obnovljenih (protektovanih) guma iznosi 50% od vrijednosti guma istih takvih karakteristika.

Opšte stanje vozila

Član 34

Opšte stanje vozila utiče na određivanje njegove vrijednosti.

Na osnovu stanja vozila vrši se korekcija vrijednosti tako što se vizuelnim stručnim pregledom i fotografisanjem vozila konstatuje opšte stanje vozila.

Okvirne veličine korekcije, koje su u funkciji opšteg stanja vozila, a prema kvalifikacijama stanja (nadprosječno, prosječno, loše) date su u tabeli broj 11.

Tabela br. 11

Opšti utisak o stanju vozila	OCJENJUJE SE STANJE	Korekcija %
LOŠE	KAROSERIJA - postoje veća ulubljenja, mnogo mjesta napadnutih korozijom, više popravki iz ranijih udesa, nedostaju hromirani djelovi, MEHANIKA - za generalnu popravku, potrebno osvježenje sklopova, nema garant. sigurnost za saobraćaj ili rad, LAK - potrebno novo farbanje cijelog vozila, velika površina napadnuta korozijom, mjestimično farbana na više mjesta, STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - sjedišta pocijepana, tapacirung nedostaje ili pokidan, deformisani tovarni prostor ili radni uređaji, OSTALO - gume potpuno istrošene, motor jako zaprljan uljem, prtljažnik jako prljav.	od 0 do 10 %
	KAROSERIJA - postoje manje ogrebotine ili udubljenja, montiran neodgovarajući pribor, vidljiva manja korozija, MEHANIKA - postoje manji zazori (luft) ali ne zahtijeva popravku, postoje tragovi manjih radova na podešavanju, LAK - originalan lak, novo lakiranje (reparaturno), male ogrebotine ili mjesta sa manjom korozijom,	

<p align="center">PROSJEČNO</p>	<p>STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - mala istrošenost sjedišta, tapacirunga, radnih uređaja, tovarnog prostora, OSTALO - istrošenost guma do 40%, motor i prtljažnik zaprljani ali bez oštećenja.</p>	<p align="center">0</p>
<p align="center">NADPROSJEČNO</p>	<p>KAROSERIJA- neoštećena karoserija, nema ogrebotina niti udubljenja, nema tragova korozije, MEHANIKA - malo pređenih kilometara, besprekorno zaptivanje, održavanje po uputstvu proizvođača, LAK - originalan lak, visoki sjaj, bez fleka i tragova oštećenja, STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - nema tragova istrošenosti na sjedištima, tapacirungu, radnim uređajima, tovarnom prostoru, OSTALO - istrošenost guma do 20%, motor i sklopovi čisti bez tragova nestručnog negodovanja</p>	<p align="center">od 0 do + 10 %</p>

Način eksploatacije

Član 35

U zavisnosti od načina eksploatacije, i od svrhe korišćenja vozila (za obuku vozača, taksi-službu, rent-a-car službu, za obavljanje poslova oko održavanja ili servisiranja određenih proizvoda, kod korišćenja vozila u neuobičajenim eksploatacionim uslovima, na lošim putevima ili terenima, previsokim ili preniskim temperaturama i sl. ili zbog broja prethodnih vlasnika), predviđa se korekcija koja utiče na vrijednost vozila u opsegu od 0 -10 %.

Investiciona ulaganja

Član 36

Većim investicionim ulaganjem u vozilo njegovo opšte stanje može se bitno poboljšati i na taj način postići da vozilo poveća svoju realnu tržišnu vrijednost (zamjena motora, kabine, školjke, šasije i sl.).

Takvo povećanje tržišne vrijednosti uzima se u obzir u zavisnosti od visine ulaganja.

Izvršeno investiciono ulaganje se dokazuje odgovarajućom dokumentacijom.

Prosječnoj cijeni vozila ne može se dodavati cjelokupna vrijednost investicionog ulaganja kako bi se povećala ukupna vrijednost vozila, već se samo može dodati korigovana vrijednost, koja se izračunava po sljedećoj formuli:

$$Vk = 35\% \times Fs \times Fp \times Fa$$

Gdje je:

- Vk - korigovana vrijednost ulaganja
- Fs - stvarna cijena investicionog ulaganja (kalkulacija na dan obračuna ili revalorizovana vrijednost ulaganja)

Fp - faktor godine popravke -zavisno od toga koliko je prošlo vremena od popravke (ulaganja)

Fa - faktor amortizacije ulaganja

Faktor godine popravke vozila Fp

Godina popravke (protoklo vrijeme od popravke u god)	Fp
1	1,5
2	1,3
3	1,0

Nakon 3 godine od investicionog ulaganja faktor Fp = 0

Fa = faktor amortizacije ulaganja

Starost vozila (god)	3	4	5	6	7	8
Fa	1	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4

Fa = 0 do 3 godine.

za vozila starija od osam godina faktor Fa je konstantan, tj. iznosi 0,4.

Korigovana vrijednost ulaganja dodaje se utvrđenoj vrijednosti vozila.

Investiciona ulaganja uzimaju se u obzir samo kod putničkih automobila, ukoliko su izvršena u periodu od dvije godine prije nezgode, i to ulaganja u vidu:

- kompletnog farbanja vozila,
- zamjene dijelova karoserije vozila (blatobrana, pragova, veznih limova).

U zavisnosti od visine ovih ulaganja kao i od proteklog vremena od momenta izvršenih radova, korekcija vrijednosti može da iznosi do +5% od vrijednosti vozila.

Utvrđivanje vrijednosti vozila na osnovu ponude i tražnje

Član 37

Na osnovu ponude i tražnje, izražene preko kretanja cijena na tržištu, koriguje se utvrđena vrijednost vozila do $\pm 10\%$ u odnosu na cijenu novog vozila a u zavisnosti od mjesta, vremena, uslova prodaje novih vozila i drugih činilaca.

Utvrđivanje vrijednosti ostatka (spašenih dijelova) oštećenog vozila

Član 38

Vrijednost ostatka (spašenih dijelova) oštećenog vozila predstavlja tržišnu vrijednost upotrebljivih dijelova uz odbitak troškova demontaže, pripreme dijelova, kontrole i troškova prodaje sa odgovarajućim porezima.

Vrijednost spašenih dijelova određuje se kalkulativnim putem uz korekciju na osnovu ponude i tražnje.

U slučaju kada ostaci nijesu za ponovnu ugradnju ili za njih nema interesovanja, vrijednost ostataka se određuje prema cijenama otpadnog materijala.

Vrijednost ostatka se utvrđuje tako što se prethodno utvrdi vrijednost vozila u trenutku udesa prema svim kriterijumima iz ovog pravilnika, zatim se utvrđuje procentualno učešće vrijednosti ostataka i otpadnog materijala u toj vrijednosti vozila.

Jako oštećeni ili istrošeni djelovi tretiraju se kao otpadni materijal.

Minimalna vrijednost ostatka ne može biti manja od vrijednosti otpadnog materijala.

Način određivanja gornjih graničnih vrijednosti o procentualnom učešću pojedinih sklopova i djelova kod pojedinih vrsta vozila dat je u tabeli broj 12.

Tabela br. 12

1. Kod motocikla		
motor sa mjenjačem	2% - 20%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
prednji točak vila upravljača sa instrument-tablom	1% - 8%	
zadnji točak, vila	1% - 4%	
ram	1% - 5%	
ostalo	1% - 3%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
2. Kod putničkih vozila		
motor	3% - 15%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	1% - 5%	
vješanje prednje (most)	1% ili 2%	Veće vrijednosti za pogonski most
vešanje zadnje (most)	1% ili 2%	
upravljački mehanizam	do 1%	po komadu po vozilu
točak komplet	0,5% 2%	
poklopac prednji	do 1%	po komadu
poklopac zadnji	do 0,5% 0,2% - 1%	
vrata (i peta vrata)		
staklo prednje	1%	
staklo zadnje	0,5%	
sjedište prednje	0,1%	

sjedište zadnje	0,2%	
branik prednji ili zadnji	0,3%	
ostalo	od 1% do 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
3. Kod teretnih vozila		
motor	1% - 11%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	0,5% - 2%	
osovina prednja	Do 0,5%	
osovina pogon. po kom.	0,5% - 2%	
upravljački mehanizam	0,5% - 2,5%	
kabina	2% - 8%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
šasija glavna i pomoćna	1% - 4%	
točak komplet	0,5%	Po komadu
ostalo	3%	maksimalno
	1% - 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
4. Kod autobusa		
motor	1% - 8%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	0,5% - 2%	
osovina prednja	do 0,5%	
osovina pogonska	0,5% - 2%	
upravljački mehanizam	0,5% - 1,5%	
točak komplet	0,5%	
	3%	Po komadu
stakla	0,5%	maksimalno
	3%	po komadu
sjedišta	0,1%	maksimalno
	3%	po komadu
ostalo	6%	maksimalno
UKUPNO MAKSIMALNO		30%
5. Kod traktora		
motor	2% - 16%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	1% - 3%	
osovina zadnja	1%	
upravljački mehanizam	0,5% - 1%	
točak komplet	1%	
	4%	Po komadu
ostalo	5%	maksimalno
UKUPNO MAKSIMALNO		30%

6. Kod prikolica i poluprikolica		
šasija - glavna i pomoćna	1% - 8%	Po komadu Maksimalno Po komadu maksimalno
osovina	1%	
	3%	
točak komplet	1%	
	4%	
nadgradnja	1% - 8%	
agregati	do 2%	
ostalo	do 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO	30%	

Za vozila koja nijesu navedena u tabeli br. 12, procentualni iznos spašenih djelova određuje se kao i kod vozila navedenih u tabeli.

Prilikom utvrđivanja procentualnog iznosa spašenih djelova primjenjuje se faktor korekcije ponude i tražnje u rasponu od $\pm 10\%$

IV UMANJENA I UVEĆANA VRIJEDNOST VOZILA

Vrijednost vozila nakon izvršene popravke

Član 39

Nakon izvršene popravke, oštećenom vozilu može biti:

- 1) uspostavljeno stanje koje je bilo prije nastanka štete;
- 2) umanjena vrijednost, zbog toga što nije u potpunosti uspostavljeno stanje prije udesa;
- 3) uvećana vrijednost.

Umanjena vrijednost vozila

Član 40

Umanjena vrijednost utvrđuje se samo za putnička vozila, isključivo kod šteta koje se likvidiraju po osnovu osiguranja autoodgovornosti, i nadoknađuje se u novcu.

Umanjena vrijednost vozila je umanjena tehnička i/ili tržišna vrijednost vozila poslije izvršene kvalitetne i stručne popravke, i zavisi od: marke, tipa, starosti, stanja vozila, stepena oštećenja, postojanja ranijih oštećenja i slično.

Iznos naknade za umanjenu vrijednost putničkog vozila utvrđuje se na osnovu pismenog zahtjeva oštećenog, a izračunava se na bazi izvršene popravke, odnosno predračuna i pogodbe.

Naknada za umanjenu vrijednost ne isplaćuje se u slučajevima kada je oštećenje nastalo:

- na djelovima karoserije koji su vezani razdvojivim vezama, kao što su: branik, vrata, poklopac motora, poklopac prtljažnika i dr., ukrasne lajsne, stakla farova, naplatci (felne) i sl.
- kod zamjene osnovnih sklopova (karoserije, motora, mjenjača i sl.),
- na djelovima čijom izgradnjom i ugradnjom nijesu poremećeni pojedini sklopovi automobila (poluosovine, npr. mehanizam, hladnjak i sl.)
- kada su uočljivi tragovi ranijih popravki kao i kada je putnički automobil stariji od 4 godine.

U slučaju loše i nekvalitetno izvršene opravke, društvo za osiguranje upućuje oštećenog da naknadu traži od servisa koji je izvršio opravku.

Umanjena vrijednost vozila utvrđuje se prema marki i tipu vozila, tržišnoj vrijednosti vozila na dan nastanka štete (saobraćajne nezgode), datumu prve registracije (proizvodnje), starosti vozila (računato u godinama i mjesecima) i tržnog faktora koji se izračunava prema tabeli broj 13.

Tabela br. 13

Starost vozila u mjesecima	R - procentualni odnos troškova popravke i vrijednost vozila (%)					
	2 - 9	9 - 20	20 - 32	32 - 44	44 - 60	60 - 75
Tržišni faktor - T -						
6	1,70	2,00	2,30	2,50	2,85	3,25
12	1,30	1,50	1,80	2,05	2,30	2,70
24	0,85	1,00	1,30	1,60	1,80	2,20
36	0,60	0,70	0,95	1,20	1,50	1,80
48	0,25	0,30	0,60	0,85	1,15	1,40

Umanjena vrijednost računa se na osnovu formule:

$$Uv = \frac{\text{Vrijednost vozila na dan štete} + \text{Ukupni troškovi popravke}}{100} \times T(\text{tržišni faktor})$$

Gdje je :

Uv – umanjena vrijednost vozila.

Uvećana vrijednost vozila

Član 41

Prilikom opravke oštećenog vozila može doći do uvećanja njegove vrijednosti, u slučajevima:

- ako se ugradi dio ili sklop sa bitno poboljšanim tehničkim karakteristikama u odnosu na oštećeni dio ili sklop (motor sa većom snagom, obrtno postolje sa većom otpornošću na udare, razne modifikacije i sl.), pri čemu razliku u cijeni snosi osiguranik – oštećenik,
- ako zbog stanja oštećenog dijela, kod starijih vozila, nije moguće izvršiti opravku zbog dotrajalosti (veliki stepen napada korozijom ili sl.), a pod normalnim uslovima bi bila moguća opravka, pri čemu se visina štete izračunava kalkulativnim putem, u visini prosječnih troškova opravke u ovlaštenom servisu, sa potrebnim sitnim potrošnim i farbarskim materijalom,
- ako se popravkom smanjuju neophodni troškovi investicionog ulaganja, odnosno obezbjeđuje propisana tehnička ispravnost vozila što bi bilo nužno izvršiti bez obzira na ostala oštećenja.
- kod djelimičnih šteta po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, pri zamjeni oštećenih dijelova, obračunava se pad vrijednosti dijelova.

Pad vrijednosti se ne obračunava za djelove od stakla, ukrasne djelove i po pravilu za djelove vozila starosti do 4 godine.

Pri utvrđivanju pada vrijednosti zamijenjenih dijelova kod djelimičnih šteta, u slučaju kada je vozilo starije od četiri godine, obračunava se istrošenost dijelova od 0 do 50% u zavisnosti od starosti i stepena istrošenosti.

V NAKNADA ŠTETE ZBOG NEMOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA VOZILA

Ko ima pravo na naknadu štete

Član 42

Pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila do završetka opravke imaju samo oštećeni – vlasnici vozila, koji pravo na naknadu troškova opravke vozila stiču po osnovu osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih i priključnih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i koji su sa tim vozilom na dan nastanka štete ostvarivali svoju stalnu profesionalnu djelatnost i sticali zaradu.

Pod štetom zbog nekorišćenja vozila, podrazumijeva se gubitak prihoda na koje je oštećeni-vlasnik vozila odnosno korisnik mogao sa sigurnošću računati da nije došlo do oštećenja vozila i koje nije mogao nadomjestiti korišćenjem drugog vozila koje je imao u rezervi, ili korišćenjem sredstava javnog prevoza.

Iznos naknade po osnovu utvrđene štete umanjuje se za tekuće troškove koji uobičajeno prate korišćenje vozila za obračunski period.

Utvrđivanje broja izgubljenih dana

Član 43

Visina naknade zavisi od od vrste vozila i vremena potrebnog za njegovu opravku i obračunava se na sljedeći način:

- za najmanja oštećenja, kada nema lakiranja (oštećenje farova, stakala, stop svjetla, branika i sl.) kao **izgubljeno vrijeme računa se jedan dan;**

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku vozila **od 1 do 100 sati**, izgubljeno vrijeme računa se po

formuli:

$$ID = h : 14$$

gdje je :

ID = broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima kao cio broj;

h = broj radnih sati po zapisniku o oštećenju vozila, društva za osiguranje;

14 = broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika koji se angažuje i broj smjena u toku dana.

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku **od 100- 300 sati**, izgubljeno vrijeme se računa po formuli:

$$ID = 7 + \frac{h - 100}{16}$$

gdje je:

ID= broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima kao cio broj;

7= broj dana neophodnih za popravku vozila, za koju je predviđeno 100 norma sati i

konstantan je;

h= broj norma sati po zapisniku o oštećenju vozila;

16= broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika angažovanih na opravi

i broj

smjena u toku dana.

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku **preko 300 sati** izgubljeno vrijeme računa se po formuli:

$$ID = 20 + \frac{h - 300}{24}$$

gdje je :

ID= broj dana potreban za opravku u uvijek se uzima kao cio broj;

h = broj norma sati po zapisniku o oštećenju vozila ;

20= broj dana neophodnih za opravku vozila za koju je predviđeno 300 norma sati i konstantan je;

24= broj koji prestavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika angažovanih na opravci i broj

smjena u toku dana.

Utvrđivanje iznosa naknade za dane nekorišćenja vozila

Član 44

Naknada štete pripada oštećenom-vlasniku odnosno korisniku vozila, za onoliko radnih dana, koliko je, po formulama iz člana 43 ovog pravilnika, utvrđeno za popravku vozila (broj dana) i pri totalnoj šteti iz ekonomskih razloga, pri čemu je maksimalan broj dana za putnička vozila i motocikle 15, a za sva ostala vozila 30, računajući od dana utvrđivanja visine štete na vozilu.

Prilikom izračunavanja broja dana iz stava 1 ovog člana, ne uzimaju se u obzir nedostatak rezervnih djelova i repro materijala na tržištu za oštećeno vozilo, odnosno uobičajen broj dana potrebnih da se na tržištu vozila kupi takvo vozilo.

Naknada štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila ne priznaje se za vozila čija je nabavka na tržištu otežana, odnosno koja su rijetka ili ih nema na tržištu u Crnoj Gori..

Iznos naknade za jedan izgubljeni dan za putnička vozila (taxi, rent-a-car i sl.), određuje se u iznosu od 30 EUR bruto, a ukoliko se rad vozilom odvijao u više smjena (taxi), o čemu mora oštećeni pružiti validne dokaze (potvrdu od nadležnih organa opštine u kojoj obavlja djelatnost) određuje se dodatnih 30 EUR bruto po smjeni, odnosno prema prihodima na osnovu kojih mu se obračunavaju porez i doprinosi.

Ukoliko se obračun poreza i doprinosa sačinjava paušalno, obračunava se fiksni iznos iz stava 4 ovog člana.

Za teretna vozila i autobuse naknada se određuje po radnom danu u visini koji se utvrđuje na osnovu iznosa ostvarene bruto zarade po danu za posljednja tri obračunska mjeseca prije nastupanja događaja po osnovu kojeg se ostvaruje naknada (što se dokazuje obračunom zarade i bruto zarade lica koje je radilo na tom vozilu i visinom uplaćenih poreza i doprinosa na zarade).

Ukoliko se radi o preduzetniku koji nema uredne poslovne knjige, naknada za dan nekorišćenja teretnog vozila može biti maksimalno 150 EUR bruto.

Za autobuse, u slučajevima iz stava 7 ovog člana, naknada može iznositi maksimalno 90 EUR bruto.

VI ZAVRŠNE ODREDBE

Izmjene i dopune pravilnika

Član 45

Izmjene i dopune ovog pravilnika vrše po istom postupku kao i njegovo donošenje.

Član 46

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

Broj:01-366/3-09
Podgorica, 27.05.2009. godine

PREDSJEDNIK SAVJETA

mr Vladimir Kavarić